

Галина Ганова

КОНЯТ СИ ЗНАЕ ПЪТЯ...

Разкази

*Посвещавам тази книга
на покойния ми баща Тасо ГАНОВ,
чието призвание в живота бяха
ветеринарната медицина и
изобразителното изкуство.*

С много обич!

**Книгата е финансирана от Фонд „Култура”
към Общински съвет Враца.**

- © Галина Ганова, автор, 2014 г.
- © Благовеста Касабова, редактор, 2014 г.
- © Емилия Казакова, оформление на корицата, 2014 г.
- © Издателство „Български писател“, 2014 г.

ISBN 978-619-204-001-7

ГАЛИНА ГАНОВА

КОНЯТ СИ ЗНАЕ ПЪТЯ...

Разкази

Издателство „Български писател“
София, 2014

РАЗКАЗИ ОТ СЪВРЕМЕННАТА НИ ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ

Галина Ганова направи първите си стъпки в литературата с поетична книга. Затвърди поетичните си изяви като едновременно написа и две прозаични книги — пътеписи и родова сага, които се посрещнаха с интерес от четящата българска публика и от професионалните ценители на българското художествено слово.

Новата книга на Галина Ганова — сборникът с разкази „Конят си знае пътя“ показва, че тя има какво ново да сподели с читателя, да го накара да се замисли, да се усмихва, да обърне поглед към живота на обикновените хора, на тяхната мъдрост, начин на живот и световъзприемане. Разказите се четат леко, с удоволствие, в тях няма нищо измислено или съчинено самоцелно. Те са преживяни, съпричастни на житейската философия и душевност на „малкия“ човек, неговото трудно ежедневиe, което се опитва да разведри с чувството си за хумор или със споделяне на мъки и несгоди.

В по-голямата си част разказите отразяват любовта на авторката към конете. Тя им се радва не като ги наблюдава от страни. Те са преди всичко нейни близки приятели, част от самата нея като отношение към животните и към природата. Затова ги е пресъздавала като „герои“ на повествованието с постъпките си, с „умните“ си проявления, с привързаността си към човека.

Увлекателно умее да разказва Галина Ганова, живо, с неподправено, тънко чувство за хумор, усмихнато. Как няма да се усмихне читателят на хитростта на

ловджиите от „Щрък за гъска“, на урока на стария ветеринарен лекар от „Женско или мъжко“, на кървшкия късмет на неуловимия джебчия от „Каръкът“ и пр., и пр. житейски истории и случки. Но тъй като битието има и друга страна, Галина Ганова более с болката на неудачника Иван от „Мебелистът“, с тъжната съдба на баба Върба от „Храни куче да те лае“, с жестоко разочарование от властимащите на Иглика Стоянова от „Рибата се вмирисва откъм главата“ и т.н.

Интересните житейски истории, пресътворени в емоционално-искрени художествени послания, потвърждават умението на Галина Ганова не само да създава запомнящи се с лиричната си изповедност поетични творби, но и увлекателни разкази със сюжет от съвременната ни действителност, за българския гражданин съществуващ /оцеляващ/ в тази действителност, неговото мислене, действия и поведение. И още едно качество на разказите искам да спомена: написани са на хубав български език, близък до социалната принадлежност на героите, но изчистен и мелодичен.

С новата си книга „Конят си знае пътя“ Галина Ганова прави видима крачка напред в развитието си на разказвач, на познавач на народопсихологията на българина в края на 20 и началото на 21 век.

Благовеста КАСАБОВА

ЖЕНСКО ИЛИ МЪЖКО...

Минаваше полунощ, когато пътната порта се завъртя на ръждивите си панти и протяжно изскърца. След миг пълната луна освети мъжки силует, излязъл от сенките на кичестите сливи в двора. С бързи и уверени крачки, сякаш познаваше мястото, той се отправи по циментовата алея между кладенеца и лехите със зеленчук, право към потъналата в сън къща.

— Докторе, Докторе — забарабани мъжът със свити пръсти по откrehнатия прозорец на приземния етаж — Започна се, бай Илия, ела помогни!

Таблите на пружиненото „русенско легло“ издрънкаха в стената, сякаш някой подскочи в него, в стоята светна лампа, а на прозореца се показа съненото лице на възрастен мъж около седемдесетте.

— Започна се, бай Илия — припряно и задъхано повтори Пенчо — Юницата ще ражда, пък нали и за мен е сефте да имам теленце, та ми трябва твоята помощ!

— Върви у вас и ми пригответи кофа топла вода и сапун. Дай ми пет минути да се облека и идвам — отвърна ветеринарният техник и изчезна зад плътните завеси. Това не бе прецедент в неговата дългогодишна практика. Често се случваше да го будят посред нощ — на кой прасе му се разболяло, на кой козичка, я кобила се жреби, я крава се тели... Мислеше, тези безсънни нощи ще свършат, когато се пенсионира и някой млад колега дойде на неговото място в селото. Но нейсе! Вече десетина години минаха от последния му работен ден, ветеринарен лекар не идва — не искат хората на село да работят — хем е кално, хем е мръсна работата. Друго си е да отворят в

града частна клиника за домашни любимци или ветеринарна аптека... И макар че кравефермите с десетки глави добитък сега бяха само в „социалистическата“ му кариера и в спомените, все още се намираха хора в селото, които гледаха по една — две кравички — месо и мляко да си имат... Е, как да им откаже помощ, като няма към кого да се обърнат в нужда?

— Ще дойда с теб, дядо! Нали не възразяваш? — извади го от тези мисли внук му Илко, трета година студент по ветеринарна медицина. Бе го събудила скърцащата порта на двора, която прекъсна за минутка среднощната песен на щурците...

— Щом искаш да си нацапаш с оборска тор марковите маратонки, моля! Дано не ти мине меракът към занаята, докато завършиш. Много има още да учиш, и zapomни, че не всичко го пише в книгите... Крайно време е някой да ме смени тук, стар съм вече! — потупа той по рамото младежа и грабна пълната с лекарства тумбеста ветеринарна чанта — Да вървим!

След няколко минути двамата мъже се спряха под черничевите дървета край оградата на Пенчовия двор.

— Насам, насам, Докторе — поведе ги към обора Пенчо — Мъчи се горкото животно! Добре, че аз не съм женско... Спокойно, Милке, докторът дойде, не бой се малката ми! — приклепна той край потната юница, изпънала едрото си тяло върху дебел пласт разпиляна слама. Разпознала името си и гласа на стопанина си, Милка извърна глава с огромни от ужас очи и мокра муцуна, погледна за миг новодошлите и отново изпъна шия върху сламената си постеля.

— Полей ми, Илко, ще прегледам кравата — Илия навъртя високо ръкавите на ризата си, натри обилно сапун и подложи ръце под струята топла вода. Миг след

това той повдигна сръчно опашката на юницата и ръката му изчезна до лакътя в тялото на Милка.

— Всичко е нормално, но ще трябва да изчакаме час — два. Първотелка е и няма да е така лесно, Пенчо. И плодът е голям! Добре ще е да съберем околоплодните води в една кофа — ще ги дадеш на Милка да ги изпие за бързо възстановяване след раждането. Може да ѝ приготвиш и боза от трици...

— Наистина е женско! — възкликна доволно Пенчо, докато младата майка облизваше с дългия си език новороденото теленце — Е-е-е-й, страшен си, бай Илия! Как ги познаваш? Още преди три — четири месеца ми каза, че ще е женско! Прочул си се с точните прогнози в цялата околия, говорят хората, че никога не грешиш! — разтρε се Пенчо десницата на ветеринаря — И как го правиш?

— Е, как го правя! Който го може, си го може! Ха сега захрани телето с коластра и следи кравата да изхвърли плацентата. Ако до след пладне не изпадне, викни ме...

Първите петли вече бяха пропели, когато двамата мъже тръгнаха обратно към дома под черничевите дървета. Топчестото лице на луната избледняваше ниско на запад, а на изток небето червенееше от зарата на още неизгрялото слънце...

— Още си те бива, дядо! — наруши мълчанието Илко — Ще ми се да стана и аз толкова добър в професията.

— Животът е най-голямото чудо в тоя свят, момко! А ти има много да учиш! Още ти е жълтичко покрай устата — пошегува се Илия.

— Ще трябва да ми предадеш и онзи специален урок, с който учудваш всички наоколо. Научи ме как с опипване да познавам какъв пол е плодът!

— Е-е-е, ще те науча, много е просто — разлая със смеха си кучетата старият ветеринар — Но тайната трябва да остане в семейството. Ето каква е работата — прегърна той внук си — Имам един тефтер, в който записвам всяка прегледана крава и кой е стопанинът ѝ. Какъв ще е полът, мога само да гадая — шансът е петдесет на петдесет. На човека казвам например, че телето ще е мъжко, а срещу името му в тефтера записвам „женско“... Когато се роди и съм познал, онзи ме тупа по рамото и ме превъзнася. А ако не съм, ми казва: „Докторе, този път сбърка. Нали рече, че ще е мъжко, пък то е женско“. „Така ли? Я да видим в тефтера — казвам — Ето, виж, тук пише женско! Женско съм ти казал, ама ти или си забравил, или не си ме разбрал!“...

— Брей, какъв хитрец си бил, дядо! — разсмя се сърдечно младежът — Никога не бих се сетил каква е работата. Прав си дето каза, че много има да уча, а това точно наистина го няма в дебелиите ми учебници...

КАРЪКЪТ

Разсъмваше, когато Генчо Горилата влезе във входа на високия жилищен блок и тронаво заизкачва стълбите към втория етаж. Този прякор колегите му лепнаха още в първите дни, когато стана сержант в полицията. Заради телосложението му — едра и леко приведена фигура с дълги провиснали мускулести ръце, завършващи с огромни месести длани. Но Генчо не им се сърдеше, напротив! Когато някой подвижнеше след него шеговито „Хей, Горила!“, той се обръщаше кръгом, изпъваше тялото си, барабанеше с юмруци по гърдите си или издаваше нечленоразделни крясъци, като маймуна. Следваше добронамерен, разтоварващ, шеговит смях, така необходим на всички в отдела. Но сега, след нощното дежурство, умората надвиваше над едрото му тяло, настроението му бе спаднало до критичната си точка, а двайсетината стъпала до жилището му му се сториха двеста. Въпреки това, Горилата се изкачваше тихо, хванал с дясната ръка висящите от колана му белезници — да не притесняват с дрънкането си съседите в ранния час. Въздишка на облекчение се изтръгна от гърлото му, когато завъртя ключа в ключалката и се озова в антрето.

— А, ето те и теб! Тъкмо тръгвам, първа смяна съм — обви ръце повдигната на пръсти съпругата му Стела, медицинска сестра в областната болница — В кухнята има топло кафе, ако искаш. И списък за пазаруване. Слез до магазина като се напиш, че нямаш хляб за обяд... Как мина?

— Как?! Цяла нощ на крак. Тежко дежурство! Под-

земният свят не спи, но аз си лягам — измърмори той и се хвърли по корем на спалнята.

След няколко часа звънецът на входната врата зажу-жа като досаден комар край главата му. „Защо звъни Стела сега? Нали видя, че лягам?“, помисли си Генчо без да помръдне смятайки, че е спал десетина минути. След още миг „комарът“ отново влезе в ухото му и Горилата отвори очи. Часовникът на отсрещната стена показваше десет! „Ако Стела е забравила нещо и се връща, защо ще звъни, след като има ключ и знае, че спя? — събуди се ченгето в Генчо — Я да видя що за гости идват!“ — рече си той и прекоси коридора с котешка стъпка.

Третият звън се разнесе точно когато Горилата долепи око до шпионката. Отвън дребна мъжка фигура в тъмни дрехи бе долепила ухо до вратата и след като не долови никакво раздвижване в апартамента, извади от дълбокия си джоб връзка шперцове. Първият не отключи, вторият също, през което време Генчо отскочи до спалнята за пистолета си и зае позиция зад вратата. Скоро резето щракна, топката се завъртя, ръка с ръкавица се протегна и запали осветлението в коридора. А когато мъжът се озова в коридора и затвори вратата след себе си, ченгето го изненада в гръб. Тъпият удар по тила с дръжката на пистолета зашемети крадеца и той се стовари на земята в безсъзнание. Без да губи време Генчо го обърна по корем, кръстоса ръцете му на кръста и щракна белезниците около китките му.

— Абе този го познавам от някъде! Но от къде? — рече на глас той, когато коленичи до тялото и извърна главата към себе си — От къде, от къде? — чудеше се Горилата и изведнъж, като светкавица в главата му връхлетя снимка на този профил... — Ами да! — плесна

се по челото — Но той ли е, или прилича на него? Я да му видя лицето в анфас! ... Боже! Той е! — хвана се за главата ченгето и набра телефонния номер на дежурния полицейски екип.

— Петров, няма да повярваш кой лежи в безсъзнание у дома!

— Да не е тъщата? — пошегува се колегата му.

— По-хубаво, чак не е за вярване! Елате да го приберете, сега ще го свестя!

— Горила, добре ли си? Да не си пил нещо? Шегуваш ли се?

— Каква ти шега? Онзи „гастролъор“ от Варна, дето го издирват колегите от няколко области за десетки квартирни кражби и повече от година не могат да го заловят... Е, днес не му е ден — сгази лука!

— Е този е ... егати каръка! Нещастник! От толкова апартаменти в нашия град да попадне точно на твоя и то когато ти си там! Да му пикая на късмета!...

ОТ ВАС ВИНОТО, ОТ НАС МЕЗЕТО...

Дядо Милан и четиримата му братя бяха типични селяни от времето преди Втората световна война — силни, работливи, честолюбиви, но и широко скроени мъже. И както подобава на такава голяма рода, притежаваха много декари обработваеми земи, гори и десетки глави добитък. Воловете и биволите впрягаха за тежка работа — изораваха нивите и събираха дърва за огрев, а конете бяха за пазар и престиж. Пък на младини и булки от съседните села крадяли с тях... С напредване на годините синовете им постепенно поемаха работата, а те се изживяваха като весели и безгрижни старчета, които по цял ден бистреха политиката на мегдана. Зимата осъмваха в кръчмата с наборите си, докато не пресъхнат всички бъчви в селото. За тях се разказваха какви ли не легенди, като тази, дето една нощ пили, пили, но им свършило мезето. И тъй като никой от веселата компания не бил в състояние да отиде до вкъщи да донесе още, свалили от краката си новите свински опинци, изпекли ги на кюмбето в кръчмата и ги изяли...

Веселият им нрав бе магнит за селските шегаджии — с братята не можеше да бъде скучно!

Една вечер, в края на циганското лято, дядо Милан седна край масата с дамаджанка вино.

— От новата реколта е. Иванке, донеси ни чаши! — подвикна той на кръчмарката.

— Идват — отвърна тя и чевръсто стовари няколко на масата.

— Добро е, ама още е болнаво! Нали така, момчета? — изтри уста доволно той с опакото на дланта си и въпросително повдигна вежди срещу настанилите се край ма-

сата младежи — Ама що ви питам вас? Вие опит нямате, като гледам колко сте зелени... Не ви познавам, от къде сте и какво ви води насам?

— Изкупуваме кожи, иначе сме от съседното село. Отбихме се да пийнем по едно, пък ще тръгваме — отвърна най-големият от тях — Не видя ли каруцата отпред с двата коня?

— Видях я, как да не я видя! Е, пийте и разказвайте какво вино правим тук, в Кòлата. По-добро няма да намерите в цялата Врачанска околия! Аз съм му майстора! — потри доволно ръце дядо Милан.

— Добро, добро ... колко да е добро? Нашето ми харесва повече! — отвърна дръзко младежът и по лицето му се разля самодоволна усмивка — Ти да не си оня шегаджия, дето хората разправят истории през три села в четвърто? Милан ли се казваш?

— А, чули сте за мене... И какво като съм?

— Хитрец си бил, казват! И веселяк! Ха да видим, вярно ли е? — светнаха лукаво малките очички на момчето — Можеш ли да спреш бързия влак от София за Видин хей тук, на край село?

— Мога, що да не мога?

— Да се обзаложим тогава, на един котел вино! Който загуби — черпи!

— Готово, елате утре по обяд при рампата и гледайте...

Речено — сторено! Наближаваше обяд, когато младежите дръпнаха юздите на конете си и спряха край линията, предвкусвайки удоволствието от предстоящия сеир с убеждение, че са спечелили котел с хубаво вино. Петнадесет минути преди да мине влакът, по коларския път се зададе добре натоварена с изсъхнал царевичак каруца и спря направо на релсите.

— Какво ли е намислил старецът? — спогледаха се

другоселците, когато от талигата пъргаво скокнаха дядо Милан и братята му. За миг те подпъгнаха с яките си гърбове едната ритла и катурнаха снопите върху линията пред изумените им очи. Когато влакът се зададе в далечината на правата отсечка и изсвири пронизително, веселите старчета драснаха по клечка кибрит и я хвърлиха в купчината!

— Ха да видим какво ще стане! — подпря се на празната каруца край пътя уверено дядо Милан с цигара в ръка.

След секунди изсъхналата шума изчезна сред облаци дим и огнени езици, докато машинистът панически натискаше свирката... Набирацият скорост влак внезапно забави ход и черното туловище на локомотива спря точно пред догарящия царевичак...

— Какво правите бе, хора? Да не сте полудели?! — подаде глава машинистът

— Е, какво правим... Минавай, нали си железен! Страх ли те е от огъня? — пошегува се дядо Милан — Пустите коне, уплашиха се от нещо и обърнаха каруцата, пък как се запали това чудо, и аз не разбрах! Трябва да е било от фасата ми. Ще прощаваш, старши! Добре, че успяхме да махнем каруцата от линията. Язык за царевичака! — зацъка с език той, а влакът полека потегли, оставяйки след себе си димна завеса от фината пепел...

— Е, дядо Милане, признаваме те! Довечера в кръчмата ще ви чака котел с вино! — разтърси десницата му младежът.

— Добре! Забавлявахме се заедно, значи заедно ще ядем и пием! От вас виното, от нас мезето...

МАЙЧИН ИНСТИНКТ

Една късна вечер, малко преди да паднат първите слани, Страхил доведе в конюшната си нова кобила. Купи я от Червен бряг — прекрасно животно, порода Селфрансе, с лъскав керемидов косъм, с бели глезени и дълги крака. Беше леко мършава, но опитното око на познавача веднага разбра, че това не е недостатък за умиране, а резултат от лошо гледане. Горкото животно зиме и лете било навън, на връзка. Хранели го само със сено или трева, според сезона. Дали заради това или от мъка по петмесечното си конче, но първата седмица в конюшната на Страхил кобилата не докосна ечемика... Докато другите коне хрупаха с удоволствие зърното, тя пръхтеше и цвилеше безпричинно. Новите стопани я обградиха с грижи — сложиха ѝ нови подкови, почистиха ѝ тръните от гривата, изкъпаха я с шампоан и сресаха лъскавия ѝ косъм. „Брей, това животно ще вземе да умре от инат“, мислеше си Страхил...

— Тате, кобилата я няма! — стресна го гласът на сина му една ранна сутрин.

— Как така я няма?! Коя кобила? — разтърка очи той, чудейки се сънува ли или това наистина се случва.

— Новата кобила! Откраднали са я!

— Кой ще я открадне, бе момче? Познават ме всички в околността — и конярите и конекрадците — никой няма да посмее да пипне. Просто е избягала! — рипна от леглото Страхил — И знам къде ще я намерим — в плевенското село! След закуска оседлай два коня, ще я настигнем някъде. И кажи на майка ти да ни пригответи нещо за из път.

Късният октомврийски изгрев среща двамата умис-

лени ездачи в равнината. Зад тях сивееше профилът на Балкана, забулен в лека сутрешна мъгла, а пред тях се ширеха ожънати царевични ниви, окосени ливади с купчини сено и разцъфнал лилав кърпикожух и гори с капеща пъстроцветна шума. Есенната тишина и спокойствие нарушаваха само единични кръсъци на мъжки фазани, примесени с бръмчене от трактор в орането...

— Защо вярваш, че ще намерим кобилата там, тате?
— наруши мълчанието момчето.

— От житейски опит! От моя баща знам една изумителна история — заразказва Страхил — През Втората световна война мобилизирали дядо ми в Сърбия. Взели го запас заедно с каруцата и коня, Велко се казвал. Служили в обоза, прекарвали храна и боеприпаси на войниците, после в лазарета, където извозвали ранените. Но един ден дядо ми бил прострелян и умрял. Изпратили тялото му с влака за Враца. Близките му го взели с каруца от гарата и още същия ден го погребали. А конят? Велко си дошъл след месец. Бил къорав с едното око — от войната ли, от дългия път до тук ли, нямало кой да каже, но си дошъл сам! Всички се чудели как е намерил пътя!

— Истина ли е това или си измисляш? — рече недоверчиво момчето.

— Ако баща ми ме е излъгал, значи и аз те лъжа! Ще ти разкажа още една история, от моето детство. Татко купи кон от стопанството в село Три кладенци. Продаваха го, защото ритнал и убил гледача. Жребецът се казваше Кенеди. Кръстили го така, защото се родил в деня, в който застреляли американския президент. Беше корав и работен, но имаше малка глава. Веднъж с тате карахме тор на градината край село. И точно тогава се счупи хамутът, Кенеди изхлузи малката си глава от юлара и се освободи от каруцата. Опитах да го задържа, но

той тръсна глава, аз залитнах и изпуснах юздите... Докато баща ми се притече на помощ, конят вече препускаше в галоп през ливадите! През следващите няколко дни не спряхме да го търсим в околността. И слушай сега, след седмица дойде вест от Три кладенци, че Кенеди се е върнал в стопанството... Там, където се е родил. А бе живял у нас вече три — четири години! Ето затова вярвам, че ще намерим кобилата в Червен бряг.

— Но защо ще иска да се връща там? Живяла е в нищета и мизерия! А ние толкова се грижим за нея! — отвърна момчето.

— За нас може да е мизерия, но за нея си е роден дом...

Денят напредваше и конниците язدهа без почивка, но не пропускаха да огледат всяко възможно място, което би могло да приюти беглеца. В късния следобед двата коня спряха пред къщата, от която Страхил бе купил кобилата. На поляната срещу нея, оттатък пътя, бе пайванисано малкото ѝ жребче, което неспокойно обикаляше в кръг при вида на двата коня. Но от майка му нямаше следа.

— Знаех си, че няма да я намерим тук и твоите приказки са пълни измислици! — не скри разочарованието си момчето — Какво ще правим сега?

— Не бързай да се отчайваш! Сигурен съм, че ще си дойде. Може би сме били по-бързи от нея! Така или иначе сме дошли, нека попитаме хората... Ще оставим у тях конете, ние ще ношуваме в хотел и утре сутрин си тръгваме. До тогава кобилата може да се появи! — окуражи го Страхил.

Но никой не бе я виждал... Нямаше я и сутринта, когато ездачите си тръгнаха. Не я срещнаха и по обратния път. Напразна остана и надеждата, че когато се приберат у дома тя може би ще е в конюшната...

Дните се нижеха тягостно за Страхил и сина му, и с всеки изминал час вярата, че кобилата ще се върне намаляваше.

След седмица севернякът довя първия сняг. След закуска Страхил стана от масата и потърка с ръка запотения прозорец. Ослепителната белота бе покрила всичко, само кучето се чернееше в двора, размитайки снежинките с опашката си.

— Почисти на конете, сине, че аз ще закъснея за работа. Сложи им сено и жито — поръча бащата.

Момчето се запъти с неохота към обора, но след минута се върна на бегом...

— Тате, дошла си е, тате! Ела да видиш! — крещеше то.

Когато двамата влязоха в конюшната, кобилата вперил големите си очи в тях, после сведе глава и близна по челото жребчето си!

— Боже мой! Казах ли ти, че ще иде в Червен бряг? Ето, ходила е там и си е довела малкото. Виж, прегризала е въженцето, с което е било пайванисано! — клекна до тях Страхил, оглеждайки доказателството за думите си... — Но е решила, че при нас ще живеят по-добре и се е върнала. Значи затова не искаше да яде преди да избяга. От мъка е било!

— И какво ще правим сега, тате?

— Ами — почеса се по главата той — ще трябва пак да ходя до Червен бряг, да платя на хората. Няма да разделям повече майката и жребчето...

МЕБЕЛИСТЪТ

Когато дойде в учреждениято, Иван тъкмо бе навършил двадесет и две. Назначиха го за дърводелец, макар че рядко се налагаше някой да ползва услугите му. Това бе първото му работно място, след като с голяма мъка и няколкостопанно повтаряне на различни класове най-накрая завърши дърводелското училище. Войник не го взеха, открили му някакви психични отклонения — леки и без агресивност, та комисията заключила, че не е опасен за обществото и може да постъпи на работа в колектив, като всеки друг. „Какво да го правя, и той душа носи, трябва да изкарва хляба си“, казал началникът и парафирал заповедта за назначаването. И наистина, Иван бе добър, усмихнат и жертвоготовен младеж, добронамерен към всички. Със същото му отговаряха и колегите — къде от съжаление, къде от добро възпитание... Но имаше и такива, които зад гърба му си правеха шеги с инфантилността му. Дори го подстрекаваха към неразумни и глупави постъпки, че да има после за какво да се смеят. А Мебелиста се чувстваше герой, защото бе център на вниманието. Всъщност, прякора му лепнаха още първата седмица. Заслуга за това имаше самият Иван, тъй като изричаше гордо дължността си пред всеки, с когото се запознаваше.

— Аз съм новият мебелист, приятно ми е да се запознаем — подаваше ръка той с леко приведено тяло, склонена глава и широка усмивка.

Но колкото и да бе „назад с материала“ от своите връстници, в младото му момчешко тяло хормоните бушуваха неудържимо. Воден от порива си, Мебелиста не се свенеше да закача ученичките, минаващи край „него-

вата“ сграда. А тук такива не липсваха, тъй като учредението се намираше в Ученически комплекс. Чакаше да удари последният звънец за деня и тълпите студентки от Учителския и Медицинския институт да излязат.

— Здравейте, аз съм Иван и съм мебелист в сградата отсреща. Да ви помогна ли с акордеона до автобусната спирка? — предлагаше той услугите си с чупка в кръста и ръка на сърцето, докато сърдечната му усмивка разкриваше немитите зъби с остатъци от вчерашното меню...

В началото девойките се „врзваха“ на неговата добронамереност, но откривайки колко са глуповати шегичките му, обръщаха гръб и бързо отминаваха... Само след месец вече никоя не се спираше при него, дори се правеха, че не го забелязват.

След доста време безуспешно ухажване и търчене след бързо отдалечаващи се точета, най-после Иван прозря, че всички девойки го избягват. Това сломи усмивката и самочувствието му, и даде нов повод на шегаджиите в учредението да се „заливат“ от смях.

— Направи нещо интересно, че да ги впечатлиш! Ти си умно момче, ще измислиш как да им привлечеш вниманието. Например, прескочи хей онази пейка до розариума и им набери рози от там — поднасяха го те.

Но... идеята на шегаджиите се стори гениална на Мебелиста — какво по-впечатляващо от това? А вечерта, когато си легна, сънят отказа да се приюти под неспокойните му клепащи... Ще се засили, ще прескочи пейката пред смаяните очи на студентките и докато всички му ръкопляскаат, той ще къса рози и ще ги хвърля в екзалтираната публика. Така си представяше Иван звездния си миг и тръпнеше в очакване на утрото, което сякаш не идваше.

Зората го завари на балкона, а когато градът се събуди, се метна на стария си велосипед и отпраши към Уче-

ническия комплекс. В следващите три-четири часа обикולי няколко пъти розариума, преброи разцъфналите цветове, премери двадесет крачки за засилване преди скока, изпробва здравината на пейката, дори подсвирна с висящата през врата му свирка, която трябваше да даде начало на спортната му проява.

Минути, преди да удари последният звънец, шегаджиите от учреждението се бяха настанили в „ложата“ под козирката на входа, а Мебелиста бе заел мястото си на стартовата позиция. С тениска, къси панталони, свирка и... джапанки, той загряваше с подскоци, размахвайки встрани ръце. Точно в дванайсет вратите на класните стаи се разтвориха широко и коридорите се изпълниха с късополи девойки, преметнали през рамо „ученическите“ си чанти. А когато тълпата заслиза по широките входни стълби, Мебелиста зае „нисък старт“, свирна силно със свирката и полетя към розариума. „Видяха ме! — радваше се той, виждайки спиращите групички момичета — Още три крачки, две, една, скок!“ И точно тогава едната джапанка се изхлузи от босия му крак, закачи се в облегалката на пейката и Иван се стовари по очи в разцъфналите розови храсти...

Заболя го! Боже, как го заболя! Но не от забодените в тялото му бодли и засъхващите кървави пътечки по лицето и крайниците му. Заболя го сърцето — от блисналия се между сградите внезапен смях, от подигравателния кикот на колегите и от пискливото освиркване с пръсти в „публиката“. Засрамен от провала си, Мебелиста дълго остана скрит сред зелените листа — чак докато отзвуча песента и на последния чифт напевно отдалечаващи се токчета...

ПРЕСЕДЛИВИ СУДЖУЦИ

Баба Мария пържеше хрупкави мекици, когато ветеринарният лекар влезе в двора на селската къща, придружен от по-големия ѝ син Стоян.

— Ще закусиш ли с нас, докторе? — посрещна ги тя.

— После, бабо Мария, после! Първо да прегледам коня! — махна с ръка той и последва Стоян по пътеката, водеща към обора.

Дневната светлина от отворената врата попадна върху огромните очи на жребеца, но той остана неподвижен. Само хълбоците му конвулсивно потрепваха, докато по абаносовото му тяло се стичаха струйки пот. Не помръдна дори когато лекарят погали мократа му грива.

— Конят има температура, възпаление на червата, трепери и се поти. За мен това е силно хранително отравяне. Какъв фураж му давате?

— Само първокласно зърно, докторе, без примеси — овес, ечемик, жито, царевица... Но от вчера той не е хапвал нищо и вода не е пил. Бях го пайванисал накрай село, а той взел, че се отскубнал. Намерих го при стопанството — ядеше изхвърлен бракуван ечемик. От това да не е... — сведе виновно глава Стоян.

— Вероятно! Особено, ако е бил плесенясал... За съжаление, в този случай не мога да направя много! Късно е за промивка на стомаха, минали са много часове и отровата е в цялото тяло. Най-вероятно вече е увреден необратимо черният дроб и бъбреците. Ако питате мен, конят няма да оживее... Пък е грехота да изхвърлиш двеста килограма чисто месо в екарисажа! Разбираш ме, нали?

— Абе, аз те разбирам, докторе, но баща ми ще се поболее заради този кон! Купи го преди петнадесет години, като малко жребче. Когато стане сутрин, първата му работа е да отиде в обора да го погали, да го почисти, да му поговори... Как сега да му кажа, че ще правим от коня суджуци, защото така или иначе ще умре! Не мога да му причиня това! — поклати глава Стоян.

— Съжалявам. Ако ме бяхте извикали снощи, можеше да го спася... Аз ви казах заключението си, а вие правете каквото искате — затвори чантата си докторът и се запъти по цветната алея към изхода. Намерението му обаче бе осуетено от баба Мария, която го пресрещна с ръце на кръста.

— Нали няма да си тръгнеш, без да си опитал мекиците ми, докторе? Остави си чантата и ела да ти поляя, да си измиеш ръцете — разпореди се тя.

В този момент пътната врата изскърца и в двора влезе дядо Цветко с коса на рамо. Мъчно му бе тази сутрин да гледа любимото си животно как страда, та отиде да окоси люцерната в парцела край селото.

— Как е кончето ми? — погледна той въпросително доктора, докато вадеше от джоба на синия си дочен панталон бруса.

— Ще се оправи, тате! Докторът ще го вземе за няколко дни в лечебницата да го лекува — избърза с отговора синът му, слагайки ръка на рамото на изумения ветеринар. С този жест Стоян сякаш го закле да мълчи — Ще ида да извикам Шанко циганина и брат му, че да помогнат да натоварим жребеца и да го закараме... Ти, тате, не бери грижа! Хапни си, полегни си, почини си и не ходи при коня, аз ще се оправя. А след няколко дни ще го видиш да пасе на ливадата!

Но това не се случи... Дядо Цветко така и не видя

повече любимия си жребец. След няколко дни Стоян му съобщи, че конят не е преживял натравянето и е умрял в лечебницата на доктора в съседното село.

Новината почти довърши жилавия старец. Дните минаваха, а мъката му вместо да намалява, се усилваше! Почти не ядеше, залиня, не минаваше в обора. Като сянка бродеше безцелно в ливадите, гледаше с насълзени очи чуждите коне, а нощем обикаляше като върколак стаите на къщата...

— Ще взема да му купя нов кон, че този човек се побърка от мъка — сподели един ден Стоян с майка си и отиде на пазара в общинския град. След няколко часа се върна с малко игриво жребче с дълги хилави крачета, с къси тригълни ушенца и остра муцунка. Дядо Цветко погледна с недоверие мъничето, обърна му гръб и излезе от обора, но то го последва и закачливо захапа края на дочената му куртка. Големите му влажни очи излъчваха обич и топлина. Това сякаш докосна нараненото сърце на стареца и той прегърна жребчето. За няколко дни всичко си дойде на мястото. Денят на дядо Цветко започваше рано сутрин в обора с грижи за малкото. Говореше му, галеше го, решеше малката му грива...

Есента неусетно се изгъркули, мазето вече бе пълно със зимнина, гроздето превираше в големите бъчви, а по гредите на тавана в избата висяха чатали суджуци, които Стоян докара от града.

Една зимна вечер, когато семейството се събра край подредената трапеза, някой извика в двора и почука на прозореца.

— Стояне, Стояне — чу се гласът на Шанко.

— Влизай, влизай — отвърна гостоприемната баба Мария — На студа ли ще стоиш!

След минута на прага на стаята застана Шанко, а след него тромаво вървеше брат му.

— Е-е-е, Стояне! Есенес ни покани да опитаме виното, та решихме да дойдем! — рече циганинът и се настани край масата до дядо Цветко — Трябва да е превряло вече, нали?

— Да, готово е! Сега ще наточа една кана.

Докато Стоян се върна от избата, баба Мария нарязва суджук за мезе и го постави на масата.

— Това да не е от коня, дето го заклахме в падината? — ухили се доволно Шанко — Колко чатала ви дадох за месото — да не са ви излъгали в месокомбината?

При тези думи дядо Цветко извърна глава към циганина с невярващ поглед, а парченцето суджук заседна в гърлото му.

— Забравих бе, Стояне! Забравих, че не трябва да казваме на дядо Цветко — погледна уплашено Шанко — Ама пък мезето си го бива. И хубави подправки са му сложили — опита се да отклони темата той, но никой не продума. Стоян гневно стискаше чашата с вино, впил поглед в нея, баба Мария се изгуби някъде в къщата, циганите мълчаливо пийваха и замезваха, а дядо Цветко все още преживяше заседналата в гърлото му хапка, докато по бузите му се стичаха парещи сълзи...

БЛАГОДАРНОСТ

Майската сянка на старата асма прикриваше с рехавите си клонки безкрайната небесна синева. Ветрецьт шушукаше в тях и нежно завърташе крехките листенца в странен менует, а по кръглата дървена масичка под тях танцуваха слънчеви зайчета.

— Изяж си филийката, бабино детенце. Благ е мармаладът, нали? Трябва да папкаш, че да порастеш голяма! Ето и млякото — остави шишето на масата възрастната жена и с мотика на рамо се изгуби в зеленчуковата градина.

Щастливо растеше на село малката Галя, докато родителите ѝ работеха в големия град. Оставиха я тук преди три години, когато беше шестмесечно бебе и щеше да остане до тръгването си в първи клас. При баба и дядо всичко беше сладко — и кърваво червените ягоди, и пържените пресни картопки, и комбусът от лапад и сухи чушки, и млякото от виторогата козичка... А каква радост бяха за нея малките агънца и двете яренца на близнилата Пешка! Хлапето обвиваше любвеобилно пухкавите си ръчички около вратлетата им и допираше румените си бузки до влажните им муцунки. Посегнеше ли с длан към тях, те инстинктивно засмукваха мъничките пръстчета, за да сучат и то прихваше от смях... И тъй като козата от няколко дни ходеше на паша със стадото, на обяд Галя и баба ѝ хранеха с биберон двете малки козлета. Затова се сети хлапето, гледайки на масата лимонаденото шише с мляко. Момиченцето потърси с поглед баба си, чиято забрадка се шаренееше в избуялите стръкове доमत, повъртя се малко на стола,

остави наръфаната филия с мармалад и с биберона в ръце нетърпеливо пое по циментовата алея, водеща към черния двор зад къщата. Без много усилие то успя да махне резето на дървената врата, където с любопитен поглед го посрещнаха двајсетина кокошки, патици и пуйки. Докато вървеше към плевнята с яренцата, вниманието му привлече легналата настрани свиня майка, заобиколена от дузина сучещи прасенца, родени предния ден.

— Дали да не нахраня и тях? — помисли си Галя и клекна до свинята. Но щом посегна към най-близкото прасенце, майката надигна глава и изгрухтя заплашително. Не разбрало предупреждението, момиченцето продължи да дърпа розовото мъниче. Това изправи внезапно на крака огромното туловище и свинята зари нервно със зурла в рохкавата пръст. Улисана в опитите си да хване припкащите наоколо прасенца, Галя не видя колко агресивно и гневно се впиват в нея кръвясалите очи на майката. Забеляза огромната ѝ глава до себе си едва когато острите зъби захапаха плетеното ѝ елече. Детето ужасено изпищя и опита да се защити отстъпвайки крачка назад, но това озлоби още повече родилката. От рилото ѝ потекоха гъсти лиги и пяна, ноздрите ѝ изпускаха парещ дъх! С няколко резки движения, освирепялото животно събори на земята детето и настървено започна да го хапе, разкъсвайки дрехите му...

В този миг две силни, загубели от черен труд ръце сграбчиха плаещото дете и го вдигнаха високо във въздуха. Мъжът скрита в зурлата свинята и тя пораженчески отстъпи назад.

— Дафино, ма! Къде си, Дафино? — извика той, носейки по циментовата алея малкото треперещо момиченце.

— Тука съм, в градината. Какво става, бре Василе? —

хукна към него изплашено тя, когато мъжът спря под сянката на старата асма.

— Свинята щеше да ти удави детето! А ти стоиш в градината!

— Как така? Преди малко оставих Галя на масата да яде филийка с мармалад! Кога е отишла в задния двор? Жива да не съм, ако това се случи! — пое тя с разтрепери ръце хлапето и силно го притисна до себе си — Не плачи, бабиното, не плачи! Няма нищо, ще мине... А тебе, Василе, Господ те е пратил! Боже, Боже, Боже! — завайка се тя.

— Ходих с каруцата да накося малко трева за животните. От ливадите се връщам. Минавах край вас, когато чух, че детето изпищя. Погледнах и що да видя! Свинята съборила малката и я хапе! Портата беше заключена, та я прескочих...

— Бог да те поживи, Василе! Здраве да ти дава! Това няма да го забравя докато съм жива!

Двайсетина години по-късно в семейството се вдигна сватба. Галя се омъжваше. Сред гостите в градския ресторант, редом с най-близките роднини седеше и Васил.

— Вземи, дядо Василе! Доброто ти не сме забравили! — метна булката на рамото му риза и панталон — Носи ги със здраве! Ако в онзи майски ден не беше прескочил портата у дома, тази сватба днес нямаше да я има — рече тя и целуна десницата му...

ИЗПРАТИ ГО БЕЛЯЗАНО, ТА ГОСПОД ДА ТИ ГО ВЪРНЕ

*На двамата невероятни жокеи от
врачанския квартал Колата:
Страхил — баща и Страхил — син,
прототипи на героите в разказа!*

Зорницата бледнееше високо в изсветлялото небе, когато двайсетина ездачи напуснаха старопланинската хижа. Летният ден обещавахе хубаво време с отлична видимост, макар че в далечината над връх Триглав висяха няколко пухкави облачета. Настроението бе отлично, конете и жокеите — отпочинали и групата напредваше бързо в „индианска нишка“ по криволичещата пътека през гористата местност.

Изморителен беше маршрутът. И дълъг. От връх Ком до нос Емине и обратно... Дни наред, от сутрин до мрак, все по билото на Стара планина. Сериозно изпитание и за породистите коне, и за ездачите. Но пък вечерите! Ах, тези вечери край лагерния огън под открито небе, обсипано с безброй звезди... Девствената природа им се отплащаше още с кристално чист въздух и неповторими гледки към високи върхове, подпрели с голи чела небето, на бездънни пропасти, буйни потоци и пенливи водопади, на пъстри и благоуханни билкови поляни, кичести гори с прохладни сенки и щурчови песни, прогонващи умората...

Днешният преход бе труден, но разнообразен. Пътятката изкачваше ездачите по стръмни каменисти склонове до подножието на върховете, свалияше ги стремглаво към долини и падини, а после отново ги повеждаше нагоре. Малко след обяд, когато гората внезапно свърши

и пред групата се ширнаха високопланинските равни пасища, водачът дръпна рязко поводите на дорестия си жребец.

— Сто-о-ой, Фараоне! — Конят покорно спря и разтръска грива — Приятели, пред нас е така наречената Прерия, дълга около осем километра. По традиция тук отпускаме юздите, а като я пресечем, почиваме и хапваме в сенките оттатък. Е, ще се видим там.

Едва дочакал последните думи на водача, Павел заби шпори в хълбоците на Хекуба и тя се понесе в галоп през ливадите...

— Състезателният дух у него отново заговори — усмихна се на ездача до себе си Петър, бащата на Павел — Като чуе за надбягване, кръвта му завира! Няма спираше!

— На колко години каза, че е?

— На тринайсет! Имам две по-големи деца — студенти. Той ми е третото.

— Това дете е родено победител и притежава талант. Мисля, че го чака забележителна кариера в конните спортове. Щом на тази възраст обира купите на областни, пък и на национални надбягвания, кой знае до къде ще стигне, когато порасне! Да ти е жив и здрав!

— Дай Боже — отвърна Петър и полетя след момчето, а когато пристигна оттатък, Павел вече бе вързал Хекуба за ствола на една стара скоруша и лежеше по гръб на тревата.

— Павле, Павле-е-е, дали ще ти дойде ума в главата? Чудим се с майка ти как ще ти опазим живота! Помисли ли за коня? След толкова дни из планината, пък и днес беше трудно?! — смъмри Петър сина си — Хайде, ставай! Дай от раницата вода и нещо за хапване. Ето и другите пристигат!

— Луда глава си ти, момче! — потупа водачът по рамото Павел — Ама и ние сигурно сме били такива някога, просто не сме го разбирали...

— Разбира се, че сме били такива! — подхвърли друг ездач — Просто сега ни е удобно да говорим, че днешните младежи са непокорни и невъзпитани, пък ние някога сме били кротки и послушни като агънца. Това го казва всяко предходно поколение, чието време и детство са вече в миналото. Същите луди глави бяхме! Нали, Стояне? С теб се знаем от хлапета. Помниш ли, когато четяхме приключенията на Мюнхаузен какви въдици си направихме да хващаме със сланина кокошките на баба ти? — прихна той, а заразителният му смях подгони ехото.

— Помня, помня-я-я-я, че и бой ядохме. А ти помниш ли какво направихме веднъж ...

Още час веселата гълчава, предизвикана от детски спомени, отекваше през клоните на дърветата, блъскаше се в близките баири и закачливо се връщаше при мъжете, приседнали край импровизираната трапеза.

— Да тръгваме, момчета — надигна се водачът — На пет минути път от тук има падинка и изворче. Там често виждам пресни отпечатащи от лапи на животни и кози копита. Да напоим конете и да продължаваме, че има още два часа път до мястото за ношуване.

Жокеите се намятаха на седлата и поеха на запад.

— Дий, Хекуба! — скрита Павел в хълбоците кобилката.

Но Хекуба остана на мястото си с отпусната надолу глава.

— Дий, Хекуба! — отново я смушка момчето със шпорите. Този път тя опита да направи крачка, но залитна и спря — Тате, тате! — потърси с разтревожени очи Павел баща си. — Какво ѝ става на Хекуба, няма сили да пристъпи! Все едно не ме вижда и не ме чува!

— Чакай, остави я! — скочи Петър от гърба на Бари и махна с ръка към последните от групата — Вървете, вървете, ще ви настигнем! ... Чакай да я огледам, да не е ухапана от нещо! — приведе се той и заопипва краката и корема ѝ — Не, няма следи от ухапано, нито пък от кръв. Брей, какво ѝ стана на тази кобила изведнъж? Сякаш умря права! Нито шава, нито мърда, дори не мига и едва диша. Почти не долавям пулс на сънната артерия — констатира опитният Петър, впил пръсти във врата на коня — Сърцето не поддържа кръвообръщението. Едва долавям пулс. Сигурно е от преумора. Бързо, да съберем наръч суха трева!

— Защо ни е? — погледна го недоумяващо Павел.

— Дай трева, като ти казвам, ще разбереш! ... Навремето моят дядо така учеше силните, но мързеливи коне да теглят каруца — говореше Петър, докато правеше малка купчинка под корема на Хекуба — Товареше талигата с камъни и впрягаше коня. Заинати ли се и не иска да тегли, дядо палеше суха трева под него и жребецът панически тръгваше. Впрегнаше ли го за втори път само щракаше с огнивото и конят отнасяше земята. Ще видиш и Хекуба как ще хукне! — рече Петър и щракна запалката.

Сеното пламна, огнените езици се извисиха почти до корема на кобилата, облизвайки космите ѝ и след помалко от минута изгасна! А животното продължаваше да стои като статуя, неосъзнаващо какво се случва.

— Хекуба, моля те, Хекуба! — галеше гривата ѝ Павел, а от очите му извираха две бистри ручейчета — Хайде, Хекуба! Погледни ме, няма да те прищипорвам повече... Само се оправи!

След няколко мига обаче кобилата се олюля и безпомощна се строполи на земята. Момчето падна на ко-

лене до нея и отчаяно зариде, скрило лицето си в шепи.

— Не плачи, Павле! Нищо не можем да направим, тати! — говореше Петър — На километри от тук няма ветеринар. А и да намерим, как и кога ще се качи на връх планината, дето само пеша или с кон се стига? Никой няма да се навие да тръгне! А до утре тя ще е умряла. Може би е по-добре да сложа край на мъките ѝ — зарови в багажа си той и извади голям сгъваем нож.

— Не, тате, не я убивай! Моля те, остави я! — покри врата ѝ с тялото си момчето. Може пък да стане чудо!

— Добре, тати. Да стимулираме кръвообращението, иначе сърцето ѝ окончателно ще спре — рече Петър.

Докато отгатне намерението на баща си, ножът вече бе разцепил по дължина двете уши на Хекуба, но те не пуснаха капчица кръв.

— Хайде, Павле! Ела да масажирате ушите. Ако прокървят раните, има шанс да оживее... — хвърли ножа Петър и започна да разтрива главата на кобилата — Така е, тати! Също като при хората: Господ прибира рано при себе си най-доброто и най-хубавото. Но знаеш ли дядо ми какво казваше навремето? „Прати му го грозно и белязано, та да ти го върне!“ Нашата Хекуба е млада и красива, сега му я пращаме белязана и грозна — ха дано ни я върне...

Час по-късно над кладенчето в долината се надвеси само черната грива на врания жребец Бари, а на гърба му седяха безмълвно, потънали в печал, Петър и Павел. Планинския покой нарушаваше само протяжният писък на двойка скални орли, реещи се високо над главите им.

Необичайно тихо и тягостно бе тази вечер и в бивака. Случката разтърси дълбоко всички в групата и на мястото на смеха, шегите и закачките се настаниха състраданието и мъката.

Облегнати на ствола на дебело дърво, Петър галеше влажните бузи на момчето и печално гледаше слизащата към билото Вечерница. Скоро щеше да мръкне. Ездачите събираха мълчаливо дърва за лагерен огън, когато по пътеката се появи самотен ездач и се отправи към тях.

— Добър вечер, момчета! — поздрави той и скочи от коня — Огън ли ще кладете?

— Добре дошъл — отговориха му — Заповядай при нас, ще се намери храна и за теб.

— О, благодаря, но ме чакат приятели в една кошара на час път надолу. Не искам да закъснявам, пък и в тъмното не може да се бърза.

— А откъде идваш? През Прерията ли мина? — включи се в разговора Петър.

— Да, минах оттам преди два часа. Защо питаш?

— Абе, оставихме един болен кон под една стара скопуша. Чудя се какво е станало с него — жив ли е, умрял ли е... Да си го видял случайно?

— Да, видях горе алеста кобила да пасе трева. Имаше кръв по главата. Сигурно са я давили диви животни. Тръгна след мен, но май остана при кладенчето в долинката.

— Павле, скачай тати да си приберем кобилата! Господ май не я е харесал и си ни я връща!

След две години Хекуба отново лежеше изтощена и с опъната шия върху разхвърляната слама в конюшната. Около нея се суетеше ветеринарният доктор, а Петър галеше потната ѝ грива и закачливо подръпваше сцепените ѝ уши. Кобилката извъртя влажни очи към него и изпръхтя, а когато събра сили и се изправи, докторът сложи под корема ѝ новороденото жребче.

— Какво става, тате, роди ли се вече? — надникна в конюшната Павел.

— Роди се! Ела го виж и му измисли име. Твоите сълзи спасиха майка му миналата година, сега ти ще си кръстник на жребчето ѝ...

ЩРЪК ЗА ГЪСКА

Слънцето надничаше лениво през върховете на боровата гора, когато ехото донесе от близката падина кучешки лай, примесен с гърлен мъжки смях. Веселата гълчава смути птичите песни и лекият ветреца запя соло, подръпвайки закачливо клоните на рехавите дървета. Няколко минути по-късно по криволичещата пътека се появиха гончета с вирнати опашки, следвани от неколцина мъже в ловджийски костюми, щръкнали пушки през рамо и патрондаши на кръста.

— Слабичко беше днес. Изхитряха дългоухите, изхитряха-а-а! Все по-добре се крият... — рече водачът на групата — Веднъж един заек така ме изигра! Тръгнах по пресните му следи сутринта към седем, тъкмо беше излязъл от леговището си. Когато го наближих на стотина метра, неопитното кутре го погна, но заекът се скри някъде. Гончето потича, потича в кръг и клекна. Така няколко пъти. Тогава реших сам да издебна скокливеца и завързах кучето на една дръмка... Надлъгвахме се до четири след обяд. Тъкмо наближа заека, припълзя на позиция, той ме види, сниши се и изчезне! Обиколихме цялото село.

— Бай Иване, ти май си преследвал шампиона по ориентиране при местните зайци... — подхвърли някой отзад и мъжете отново пригнаха.

— Чакай да видиш! — продължи водачът — Като затворихме кръгчето и стигнахме пак до гончето, реших да се откажа от преследването. Нарамих пушката и си тръгнахме. Толкова бях уморен, че едва ходех, пък и кутретото се влачеше след мене. И точно преди да влезем в селото, що да видя! Заекът на двайсетина метра след

нас навирил ушички и ни гледа. Сякаш ни се подиграваше... Но този младок в раницата ми днес нямаше късмет. Ще му одерем кожата. Един — един, ще го хапнем!

— Дай крачка, бай Иване, че стана пладне! Пък такава задушено ще ви спретна, че пръстите ще си оближете! — обади се готвачът в края на колоната.

След два часа слънцето висеше високо в небето над ловната хижа, а на печката вътре тенджерата под налягане свиреше, изпускайки апетитни аромати на дафинов лист, черен пипер и разни други екзотични подправки. Под дебелия сянка на стария дъб софрата бе почти подредена, липсваше само ястието на готвача. Оръжието бе почистено и прибрано, и ловците дремеха по гръб под близките дървета в очакване на угощението.

За Мурджо, старият и почти спял котарак, то вече бе започнало. Скрит под дървената веранда на хижата той дъвчеше с редките си зъби заешки карантии и заплашително ръмжеше. Хей така, за всеки случай!

— Бай Иване, хайде ставайте! Салатата е на масата, ракийката също — подкани мъжете „новобранец“ — най-младият авджия, издържал изпитите за ловец само преди няколко месеца.

От втора покана нямаше нужда, а градусът на настроението достигна върха си, когато готвачът насипа в чиниите вкусната манджа...

— Тихо, тихо! — прекъсна сладката размисъл бай Иван с вдигната ръка, в която държеше мобилен телефон — Комшиите от дружинката в Стари дол ми звънят, да видим какво ще кажат!

Развеселените мъже приковаха поглед в него, само Мурджо продължи да ближе доволно оредялата си черна козина.

— Къде сте бе, дружина? Имахте ли sluка днес? — прозвуча гласът на председателя Асен.

— Е как!? Добрите ловци без sluка не се прибират! Къде, на масата сме, под дъба. Ядем отстреляните зайци, не можем ги изяде даже!

— Е, чудесно! Ние пък sluка няхахме, а сега сме при междата — между вашето и нашето землище. Приемате ли гости? След час сме при вас.

— Ами, приемаме, защо да не приемаме? — отвърна уверено бай Иван, макар че самодоволната му гримаса изчезна и на лицето му се изписа притеснение.

— Ами сега? Тия идват да ядат заек! Какво ще правим? Ще разберат, че сме ги излъгали... — смънка той.

Думите му обаче увиснаха във въздуха нечути от почерпените мъже, които продължиха лакомо да лапат вкусното задушено...

В късния следобед, когато слънцето заслиза лениво към гребена на близкия Балкан, от пътеката през хресталака отново долетяха мъжки гласове.

— Нали не сте изяли всичко? Умираме от глад! — ухили се Асен.

— Има и за вас, сега ще го сервираме. Лично аз го приготвих, защото готвачът си отиде — разпери ръце в знак на гостоприемство бай Иван — Новобранец, накръпши заека от фурната!

Докато новодошлите се настаняваха край полупразната маса, тъй като повечето ловци вече си бяха тръгнали, младежът изтича в хижата и извади изпечения заек от фурната.

— Бай Иване, бай Иване! Ела за малко! — викна той учудено — Какъв е този заек? Не съм виждал никога такъв, с толкова дълга опашка!

— Тихо бе, момче! Откъде да им взема заек? Ще мине „щрък за гъска“. Отрежи опашката и си трай! Бог да го прости Мурджо...

ОТ ВСЯКО ДЪРВО СВИРКА НЕ СТАВА...

— Довършвай тестеливата си баничка, че трябва да тръгваме. Дръж, взел съм и за теб кафенце — отпускна се на дясната седалка сержант Павлов и затръшна вратата на ладата.

— Къде ще ходим? Молах се за спокойно дежурство, нали е неделя, по дяволите! — забърса с тъглчето на твърдата хартия устните си сержант Кривошиев, преживяйки последната жилава хапка от блажната си закуска — Втора седмица съм тук, не съм имал смяна без няколко произшествия! Не си представях така работата в полицията.

— Не съм забравил, че си „новобранец“, ама трябва вече да си разбрал, че за сервитьорите и престъпниците няма делник, няма празник! Хайде, карай за село Галатин, че няма време, пък ще си говорим. Отиваме да снимаме труп...

— Пак ли труп? Добре, че ми каза, след като приключих с баничката... — отвърна с погнуса Кривошиев и завъртя ключа — Още ми е пред очите онзи самотник в лозята, дето ходихме преди два дни с друг колега. Открили го съседите от близката вила, когато вонята стигнала до тях... Беше се разтекъл от стола, нещастникът, както си седял, така умрял! Вдовец, децата и внуците му по чужбина, забравен от близки и роднини... Как издържа те на всичко това? Направо ми се повдига!

— Ти да не вземеш да повърнеш сега? Май не си си намерил подходяща работа — тя не е за всеки. Трябва да имаш здрави нерви и да умееш да забравяш, щом се прибереш у дома. Някои свикват, а тези които не могат

— напускат. Ако устискаш при нас, още много неща ще видиш. Но сега си гледай пътя, че в тия междуселски шосета ни дебнат огромни дупки. Да не изкривим някое колело, че докато стигнем на адреса и тоя ще се е вмирисал...

„Тази работа май е голяма лъжица за моята уста“, мислеше си Кривошиев, усетил бунта в стомаха си и натрапчивата воня, бликнала в ноздрите му от живия спомен. Преживяното бе толкова разтърсващо за него, че здравият му сън вече трета нощ не го спохождаше, а видяното обсебваше мислите му безпощадно.

— Както ти казвах, за престъпниците почивен ден няма — стресна го гласът на колегата — Нали четеш бюлетините? По десет — петнайсет квартирни кражби всяка събота и неделя. Знаят, че тогава хората са по селата, грабнали мотиките. Наблюдават апартаментите, където не свети — значи няма никой. Звънят на вратата, изчакват малко и ако не доловят вътре шум, проникват. Прибягват и до други хитринки: наблюдават пощенските кутии — ако не си вземаш пощата няколко дни, вероятно те няма, нали? Или пък слагат ронлива бисквитка под стъпката — след ден-два проверяват и ако е стъпкана или изметена, стопаните се прибират, ако е цяла — имат нов обект за действие. А напоследък стават все по-нахални. Миналото лято бяха откраднали телевизор, докато човекът си дремел седнал на дивана отсреща. Жега, отворени прозорци и врати, нисък първи етаж на панелен блок. Видял крадецът, че мъжът спи, а телевизорът го гледа и се метнал мигом през ниската тераса. „Заспал съм! А когато се събудих към полунощ, не повярвах на очите си — разказваше в участъка онзи — Нямах спомен да съм гасил телевизора, а той не светеше... Опулих очи в тъмницата, ама пак не го видях! Отидох отсреща и

пипам ли пипам с ръка там, където трябва да е, ама... телевизор няма!“

Виждаш ли, има и комични ситуации в тази работа, не само гадости... Ще свикнеш. Няма да забравя нещастника, дето открадна от двора една нощ колата на „мосю Поаро“! От толкова коли да „хвърли око“ точно на тази, собственост на най-голямото ченге в областта! Че и ляв палец оставил на калника... Поаро лично го измъкна от бърлогата му още на следващия ден и му срита задника в ареста! Чул ли си за него?

— Не, не съм — отвърна Кривошиев.

— За мен това е най-големият детектив в околността. Вече се пенсионира заради пределна възраст, но е невероятен експерт. Така се беше ошлайфал, че още преди да направи гипсова отливка на стъпката, казваше кой номер е маратонката и каква марка. Ходеше в обувните магазини и изучаваше шарките на подметките! — разсмя се от спомените си Павлов и обърна глава към изкласилите жита. Червените макове, обкантили нивята и обхванали банкетата край шосето, сякаш трасираха пътя, останал почти без асфалтова настилка след последните пролетни пороища...

— А джепчийките? Не ти е работа! — подхвана отново Павлов — Те са напад божия... Особено онези от Пети квартал в Червен бряг! Сутрин се качват на туфи във влаковете и поемат в различни посоки. Всяка от тях е хващана, но е трудно да бъдат картотекирани, защото не носят лични карти, дават фалшиви имена и ЕГН-та. И снимките не помагат много, защото ония си сменят цвета и прическите, стават неузнаваеми. Направо са факри! А, ето я зад оня храст табелата на селото. Като видиш жив човек, спри да питаме коя е къщата на умрелия. Предал „Богу дух“ както си вървял по улицата. Близ-

ките не могли да открият личния му лекар, за да издаде смъртен акт. За това се намесваме ние, може да излезе криминален случай. Трябва да го снимаме.

След половин час ладата спря пред спретнатата селска къща, чиято пътна врата зееше широко отворена. И тъй като никой не ги посрещна, двамата сержанти се запътиха по циментираната пътека между чимширите, водеща към приземния етаж.

— Трябва да се научиш да снимаш! — подаде Павлов фотоапарата на Кривошиев — Щракаш и си тръгваме. Другото не е наша работа.

Оттатък прага ги пое широк и мрачен коридор, който спираше пред отворена врата. На леглото срещу вратата лежеше труп на мъж, завит с тъмно одеяло, с извадени отгоре ръце и сплетени пръсти. На стол до него седеше забрадена възрастна жена с блуждаещ поглед и тихо хлипаше.

— Добър ден! — поздравиха униформените.

Без да каже нищо, бабата кимна с глава и отново се отдаде на скръбта си. Кривошиев извади неуверено фотоапарата от калъфа и направи няколко снимки в близък и далечен план. С цялото си уважение към траура в къщата, сержантите вдигнаха ръка за сбогуване и си тръгнаха. Но докато прекосяха усойния полумрак на коридора, в рамките на вратата се появи женска фигура с пазарска чанта.

— А, вие вече си тръгвате. Свършихте ли си работата? — попита опечалено тя.

— Да, снимахме дядото отсреща — посочи Павлов мъжът и бабата, потънала в шок.

— Ама, това е баща ми! Мама все си плаче за него, защото е болен от доста време! Сега спи. Моят мъж почина, в другата стая е. Ето тук!

Сержантите сконфузено последваха жената, Кривошиев отново направи няколко снимки, кимнаха от прага и си тръгнаха.

— Добре, че жената се върна. Щяхме да сгафим! А ти запази снимките и на живия, за всеки случай. Да не идваме пак след няколко дни! — опита се да разведри обстановката с черен хумор Павлов. Но на младежът въобще не му бе забавно. Усетил кофти настроението на колегата си, опитният сержант махна с ръка и се качи в колата. „От това дърво май няма да излезе свирка — помисли си той без да осъзнава колко е прав — или мълчи, или се оплаква“.

Подобни мисли занимаваха и младия Кривошиев, който не успяваше да се отърси от натрупаното напрежение през изминалата седмица. „Кой дявол ме накара да постъпя на работа в полицията? Шофьори търсят навсякъде, ама аз сержант ще ставам, за повече пари!“

Тягостното мълчание бе нарушено километър преди областния град от телефонен звън.

— Сержант Павлов слуша — изломоти той — Да, тъкмо се прибираме... Къде да отидем? ... Какво е станало? ... ОК, тръгваме веднага. До пет минути сме на мястото... Завий при онзи блок, колега — каза той на Кривошиев. Станало е тежко ПТП на обиколното — някъде над язовира. Според сигнала, става въпрос за челен удар, вероятно има и жертви. Може да ни потрябва и помощ от Пожарната или Гражданска защита, ако се наложи да се режат ламарини, за да се вадят хората. Линейките вече са на път. Натисни газта!

Но вместо газта, Кривошиев настъпи внезапно спирачките.

— Е, това вече ми идва в повече! Край, аз бях до тук!

Отивай без мен. Напускам! — изкрещя той и затръшна вратата след себе си...

— Знаех си, че от този няма да излезе полицай. От всяко дърво свирка не става — рече на себе си сержантът, премести се на шофьорското място и отпраши към автопроизшествието...

КОЙ ГРЯХ Е ПО-ТЕЖЪК?

Слънцето прозираше през рехавата завеса на утринната мъгла, когато по коларския път откъм селото се зададе стара уазка. На метри след нея неотлъчно я следваше зелената джипка на Горското. Неравномерното ръмжение на моторите се разнесе над поникналите ниви и прогони сънената тишина над близката гора. С бавна скорост високопроходимите машини се изгубиха от поглед в падината на язовира, а след няколко минути запълзяха по стръмния път отсреща. „Вероятно хората от Горското са заловили браконieri и сега ги ескортират“, би си помислил случаен наблюдател, какъвто не се виждаше наоколо в този последен февруарски ден. „Но какво става тук?“, щеше да се пита в недоумение той, когато автомобилите спряха на полянката до гората и от уазката излезе нисък, закръглен мъж на зряла възраст...

— Тук добре ли е, началство? — подпря лакти на сваления прозорец той — Има и нива, и гора, и храсталаци, и водоизточник!

— Добре е, сваляйте кафезите — отвърна от задната седалка на джипката униформеният служител. Мъжът се обърна енергично и закима с ръка към шофьора си. От кабината скокна младо момче, сръчно разтвори задните врати и двамата подхванаха пластмасова касетка.

— Леко, Иване,леко! Достатъчно ги стресирахме днес! Дай насам, хей тук, до трънките — рече на шофьора председателят на местната ловната дружинка.

— А чувалите да разтоварвам ли, бай Тодоре? — попита Иван.

— Първо да свалим и другите две касетки на въздух,

да не се задушат пернатите, пък тогава ще стоварим житото и царевицата.

Докато Иван и Тодор смъкваха товара, към тях се приближи „началството“ от Горското, следван от шофьора на джипката и руса жена с фотоапарат в ръце и тефтер под мишница.

— Колко са фазанчетата за вашата дружинка? — попита тя, докато се опитваше да подреди непокорните си коси, подети от вятъра.

— Тук са тридесет- десет мъжки и двадесет женски. Това е за пролетното разселване. В началото на юни и в края на лятото от сдружението ще ни дадат още. Толкова ни се полагат, според броя на авджиите — отговори Тодор, докато отваряше предпазливо плъзгащия се капак на първата касета. Приклекнал до него, Иван внимателно бръкна с двете си ръце и извади първото фазанче. Изплашената птица направи отчаян опит за съпротива, но изтощена от люшкането по пътя и гонитбата при залавянето ѝ във волиера, скоро се отказа. Иван приглади с ръце поразрошените ѝ пера, погали я нежно по главичката и я понесе към сплетените голи клони на гъстите храсти. Усетило разхлабената хватка на момчешката прегръдка, земя под крачетата си и свобода за крилете си, фазанчето събра всичките си сили и бързо се шмугна под клонаците...

— Боже, как си сътворил такива багри? Каква красота! — възкликна репортерката, когато в ръцете на Иван попадна първото мъжкарче — Момент да направя няколко снимки — към материала за ловното списание — защрака тя с фотоапарата пернатия красавец.

— А може ли да ме снимате и мен с фазанчето, за спомен? — докосна я по рамото шофьорът на джипката.

— Разбира се, а после пък вие мен ще снимате, за-

щото репортерите са все зад кадър. Снимаме, снимаме, а снимки нямаме.

Последвала неударимия порив да прегърне красивата птица, Мая притисна към гърдите си изплашеното фазанче. А то, сякаш усетило женската нежност и топлинота, зарови човка в разпилените ѝ по раменете коси и притихна.

— Не се крий, красавецо! Нали ще се снимаме? Хайде, разпери крилцата, да ти се видят пъстрите пера! Така-а-а... — погали го тя и подвря пръсти под топлите му пулсиращи мишници — там, където мъничкото сърчице препускаше лудо под крехките гърдни костици. Внезапно, фазанчето размаха уплашено крила и зарита с крачета, решено да извоюва свободата си. Мая успя да го задържи, притискайки го в прегръдката си, докато вървеше към трънките... А то отново скри главица — под яката на разтвореното ѝ палто.

— Това е, сега ще разнесем на няколко места от зърното, да имат храна за първата седмица, докато се аклиматизират в новите условия. Вие, ако искате седнете в колата на топло, да не ви брули вятърът — махна с ръка Тодор и се запъти към стоварените чували.

— Ще ми изпратиш снимките по електронната поща, нали? — подхвана шофьорът, когато с Мая хлопнаха вратите на джипката — Толкова съм скитал по тези места, познавам всички местности в района. Бях горски тук няколко години — поясни той в отговор на въпросително повдигнатите вежди на репортерката — Много обичам природата, зарежда ме с енергия. Всички сезони: пролетта — с цъфтежа и птичите песни, лятото — с прохладните дебели горски сенки, есента — с пъстрите цветове, зимата — с белота и чистота... — говореше мъжът, погълнат от спомени, загледан в недалечния ръбат про-

фил на Балкана — Обичам това село, хората ме познават и уважават. Знаем се и с рибарите, дето къцат в язовира, и с ловците от дружинката. Все са ми приятели. Неведнъж съм сядал на трапезата им в гората. Между тях има много добри готвачи. Веднъж ядохме заек, ама така приготвен, че като се сетя, устата ми се пълни със слюнка. Ти обичаш ли заешко?

— Не, аз съм вегетарианка.

— Никога ли не си яла?

— Напротив! Като дете, живеех на село. В двора на баба имаше всякакви животни. Почти не се готвеше без месо.

— А сега защо не ядеш?

— Защото храната е въпрос на личен избор. Тя е начин на живот, светоусещане, мироглед и огледало на душата. Когато си дете, ядеш каквото ти сготвят и каквото ти кажат възрастните. Но когато пораснеш, изборът е само твой. Много обичам животните. Но ги обичам живи. С тупкащи сърчица и с живи очи. Когато бях дете, гушках пиленцата, слагах ухото си до топлите им телца и слушах как им бият сърчицата. Усещах живота в ръцете си и още тогава осъзнах колко са беззащитни и зависещи от човешката милост. Ридаех с глас за всяко заклано животно... Те са като нас — усещат страх, обич, болка, само дето не могат да говорят. Какво ли щяха да ни кажат, ако можеха... — извърна очи през прозореца Мая, за да надвие напирещата влага в тях. Трябваше да се разсее — ето, на полянката горяха жълтите свещички на минзухарите, в близките трънки край пътя кукуряци виреха глави, а между тях надничаша сините очи на синчеца. По всичко личеше, че пролетта е дошла доста рано. Всъщност, мислеше си Мая, тази година зимата хвърли белия си чаршаф само два

пъти. Първият път бе чак след Нова година — кокичетата вече бяха нацъфтели. Затрупа ги за седмица, но една нощ духна южняк, заваля дъжд и на сутринта белият чаршаф го нямаше. А вторият път — в края на февруари, бе толкова тънък, че се скъса от първите слънчеви лъчи...

— Ами какво мислиш за ловците, като си вегетарианка? Синът ми е малък още, но е много жаловит. Казва, че ловците са лоши чичковци, щом стрелят по животните — извади я от мислите ѝ гласът на шофьора.

— Разбирам момчето. Спомням си, на село имахме комшия ловец. Мразех го и се криех щом го зърна да върви по улицата със зелените си дрехи, с пушка на рамо и гордо вирната шапка. Чух, че една нощ гръмнал нашето куче — отвързала се животинката и влязла в двора му... Гледах на него като на убиец и се страхувах да го срещна. Лека му пръст, на човека — махна с ръка Мая — Сега не мисля по този начин. Преосмислих нещата, откакто пиша за живота в ловните дружинки. Виждам какви грижи полагат за дивеча, подхранват, разселват в природата — без гаранция, че после ще го хванат и изядат. Отношенията между дивеча и ловеца са състезание — печели похитрият. Животното има шанс да оцелее в собствената си среда, какъвто нямат питомните им събратя в двора. Те всички са осъдени, обречени са да минат под ножа. И знаеш ли кое ме шокира най-много?

— Кое? — погледна я недоумяващо шофьорът.

— Това, че за тази една година да речем, в която се грижим за тях, им се радваме, галим ги, говорим им като на приятели. Те ни се доверяват, посрещат ни в двора, разчитат на нас. А в един момент им забиваме ножа... И ако на „оня свят“ има кой да ни съди... Кажи

ми, кой грях е по-голям: да отнемеш живот на непознат в преследване, в двубой или лицемерно и подло да сва-
лиш кожата на приятел?...

КОГАТО ТИ Е СЛАБ УМЪТ, ДА ТИ Е ЯК ГЪРБЪТ!

Малко след изгрев овчарят отвори широко дървената врата на кошарата и животните се втурнаха презглава по селския път между ливадите.

— Ваш'та кожа, за къде сте се разбързали така? Трева ли не сте виждали? — подвижна мъжът подтичвайки след тях с гегата на рамо — Ми ти що чакаш? Спри ги, вместо да се моташ из кратата ми! — подритна той рунтавото пастирско куче...

Беше късна пролет, приближаваше сенокос, а палавиият южняк беснееше в косите на букнали треви и житни ниви. Коларският път се виеше сред разлюляното зелено море, обикаляше кичестите дървета на близката горичка и прехвърляше хоризонта. От време на време, сякаш да добави цвят на този селски пасторал, от рошавите храсталаци с крясък се вдигаше пъстроперо фазанче или подплашена яребица...

Към обяд, когато майското слънце напече, овцете потърсиха спасение в сенките на старите букаци, където лениво отпуснаха натежалите си неостригани руна. Овчарят пък захвърли гегата, облегна гръб на първия ствол, който му се изпречи пред очите и извади от платнената торбичка къшей хляб и буца сирене. В краката му покорно, с изплезен език приклепна и кучето в очакване на обедната си дажба. След сладкото похапване и няколко големи глътки винце, слаботелесният мъж избърса с опакото на ръката устата си, положи мазния каскет на зелената трева и блажено отпусна глава върху него за обедна дрямка...

Казваше се Петър, но вместо с „Петре“, към него

се обръщаха с „Ветре“. Селски шегаджии му лепнаха този прякор още като малък, когато забелязаха инфантилното му развитие. „Вятърът му е отвял акъла“, подмятаха те. Наричаха го още „оня смахнатия“ или просто Празноглавеца, а когато по-късно се ожени — „на Радка малоумника“. А тя, Радка, беше скромно момиче от бедно семейство и когато стана девойка изкарваше насъщния в нивите на заможното Петрово семейство. Хвърлиха ѝ око богаташите, че е работна и грижовна, поговориха с баща ѝ и той склони да я даде — дошло му до гуша от глад и сиромашия... След няколко години се оказа, че жертвата е била напразна — големите наследствени ниви на Петър и стотиците глави добитък бяха национализирани и благосъстоянието на чорбаджиите в селото се превърна в спомен. Как да предвиди бащата на Радка, че животът така ще се обърне и дъщеря му ще трябва да се грижи за хляба не само на двете си отрочета, но и на трето в лицето на мъжа ѝ... На каквато и длъжност да се хванеше в стопанството Ветър, все правеше издънки и го уволняваха...

— Виж какво, Радке — процеди през зъби същия следобед председателят на ТКЗС-то — Това вече не се трае! За пореден път стадото се връща в стопанството в ранния следобед, а твоя малоумник го няма. Сигурно спи под някоя сянка в ливадите. Толкова ли е трудно да пасе овцете и да ги докара в кошарата преди здрач? Извиках те да ти кажа, че го уволнявам! — изправи се зад бюрото си той с почервенели от гняв бузи.

— Моля те, другарю началник, жив да си! Какво да правя, като ми се е паднал на главата? Как да изхранвам децата с мойта надница? Дай му друга работа...

— Е, каква работа да му дам? За комбайнер и тракторист не става, провали се като дояч, като стригач, като кантонер, като овчар... За нищо не става! Разбираш ли, за нищо!?

— Пъдар, другарю началник! Петър е слаб с главата, ма е силен в краката... — примоли се Радка.

— Добре, ще говоря с кмета да го назначи за полски пъдар. Правя го заради тебе и баща ти — беше ми приятел, лека му пръст! — отсече председателят.

Още на следващия ден Петър се захвана с новите си задължения. Кльошавият му силует се мяркаше ту край лозята, ту в бостаните на къра, ту край изкласилите ниви... Обикаляше землищата на селото и наблюдаваше някой да не откраде нещо — я лук от стопанските градини да извади, я люцерна да си накоси, я тютюневи листи за цигари да си набере или пък някое магаре пакост да не прави в напъпилите слънчогледи!

Така измина месец. Всичко изглеждаше нормално и Радка реши, че мъжът ѝ е свикнал и се справя добре с новата работа. Но един ден в средата на лятото тя го срещна подкарал две добичета към заграденото с мрежа място за четириноги нарушители, което наричаха „капан“.

— Какво правиш, Петре? — застана пред него тя с ръце на кръста.

— Карам воловете в капана — отвърна гордо той, отмести я с ръка и продължи пътя си.

— Защо Петре? — тръгна след него тя.

— Хванах ги да пасат в стопанските люцерни и ги забрах!

— Спри се, Петре! Това са наш'те волове!

— И к'во като са? Има ли значение на кой са? Наши

— ваши... К'во дират у люцерната? — измърмори той и щракна катинара на капана...

— Такъв глупак, ако се роди втори път, нема да се учува! — прошепна отчаяно Радка — Още заплата като пъдар не е взел, ама вече има глоба на капана да плаща... „Когато ти е слаб умът, да ти е як гърбът“, казват хората...

ХРАНИ КУЧЕ ДА ТЕ ЛАЕ...

Тревожната пулсираща светлина на буркана прогони мрака над провинциалния град. Линейката прелетя по задремалите улици и спря пред общинската болница. Докато шофьорът и дежурната д-р Петрова сваляха възрастната жена през задните врати, откъм Спешния център се появиха двама санитарии с носилка.

— В съзнание е. Но е изгубила много кръв. Раната на главата е дълбочка. Карайте я бързо в манипулационната — разпореди се лекарката.

— Чакайте, нищо ми няма. Сама ще ида — пророни бабата и тръгна към входа.

— Кажи ни сега как се казваш и на колко си години, та да те запиша — обърна глава към охкащата старица медицинската сестра.

— Върба Стойкова Тодорова. От Горно бърдо съм. А напролет ша навърша осемдесет и пет години.

Междувременно д-р Петрова приключи прегледа на главата, почисти позасъхналата кръв и нареди на сестрата какви инструменти и лекарства да приготви.

— Малко ще потърпиш, трябва да зашием скалпа ти. Няма да те боли чак толкова много, защото мястото още е изтръпнало — обясни тя на бабата.

— Няма да ма шиеш, докторке! То само̀ ша зарасте, като вържа отгоре забрадката. Ти само кръвта почисти — скокна от кушетката Върба — И да си вървя, да видя какво е станало у дом...

— Никъде няма да ходиш, без да те зашият! Сядай тук и стискай зъби! Не можеш да се видиш, ама скалпът ти прилича на разлепена джапанка ще стане някоя ин-

фекция, та бързо ще те вкара в гроба. После докторката ще е виновна, че те е пуснала да си тръгнеш... — скастри сестрата на бърза ръка непокорната баба.

— Кой те подреди така? — попита д-р Петрова и посегна към приготвените инструменти.

— Никой, паднах по циментовите стъпала пред къщата.

— Сама ли? За раната на главата това може и да мине, ама какво ще кажеш за синините по гушата ти? Сякаш някой те е душил...

— О-о-ох, мале, не питай! Оставете да си умра! — зараида старицата и тръпка премина през дребното ѝ съсухрено тяло — Майко, майко-о-о-о, прибери си ме при тебе, майко-о-о! Стига ми тоя живот! Па то живот ли беше — да си ме удушила още кога си ме родила.

— Хайде, стига! Успокой се! — сложи ръка на рамото ѝ опитната лекарка — Какво му е на живота ти? Малко хора доживяват твоята възраст и то в добро здраве, като твоето. Виж как си ти подхожда името — Върба — като върба си вита, жилава и дълголетна — засмя се д-р Петрова в опит да прогони черните мисли от главата на пациентката си — А проблеми и несгоди днес всеки си има. На никой не му е лесно...

— Млада си, мале, та не знаеш колко по-лошо може да бъде! В к'ва мизерия сме живели някога... А язе какво съм видела... — изстена Върба.

Родила се в началото на трийсетте години на миналия век. Била петото дете в бедно селско семейство. Живеели в кирпичена къщурка с две стаи. Във всекидневната спели родителите ѝ, а в другата одая тя и четирите деца, родени от първата жена на баща ѝ, която пък починала при раждането на поредното бебе. Върба вършела от малка наравно с другите и полска, и дома-

кинска работа. Тежко било детството ѝ, но още по-тежко станало, когато старият ѝ баща починал, малко след края на войната. Полу-братята ѝ се оженили и напуснали старата къща. На девойката се паднало да догледа майка си и да се грижи за прехраната ѝ. Запустяла бащината нивичка, непосилна била тази работа за Върба, мъжка ръка трябвало. Та ходела на заможни хора в селото на нивите да жъне, пари за хляба да изкарва... После дошла национализацията, та и без нивичка останала, и майка ѝ починала. Задомили се дружките ѝ, деца на родили, но нея — бедното сираче, никой от селото не поискал. В онези години, на двадесет и пет, хората я смятали за стара мома. Затова не се замислила много, когато един шивач от съседното село, оттатък Огоста и предложил да се оженят. Събрала скромната си покъщнина и заминала с него. Но минали — неминали две седмици, мъжът ѝ започнал да не се прибира по цели нощи в къщи, а щом го попитала къде ходи, затрупвал я с ругатни и заплашително вдигал ръка над главата ѝ. Минала още седмица и той предложил да отидат в родното ѝ село, да се види с роднините. Вървели пеша, прекосили брода на реката, а когато навлезли в гъстата гора, шивачът си плюл на петите и се изгубил сред букалата шума на цъфналата смрадлика... Викала Върба, търсила го, но от него ни вест, ни кост. Двоумяла се към кое село да тръгне — досрамяло я да иде в родното и да каже как са постъпили с нея, та се върнала през брода у свекърва си. Вторият месец от брака на Върба ѝ донесъл нови неприятни изненади. Селските клюкарки отворили очите ѝ: имал шивачът голяма любов с разведена жена. Майка му и баща му не я приемали за снаха, не искали дори да чуят за нея и двете ѝ деца. Затова двамата влюбени измислили този коварен план — да се ожени ши-

вачът за месец — два, а после да натири невестата си. Така и той щял да влезе в кръга на разведените, а свекърът и свекървата ще бъдат принудени да се примирят и приемат голямата му любов...

Преглътнала този горчив хап Върба, поплакала, пък събрала вещите си и сама се прибрала в родната кирпичена къщичка. И тъкмо се изправила на крака с надеждата, че неприятностите ѝ са свършили, Съдбата ѝ стоварила нов тежък удар. След два месеца разбрала, че под сърцето си носи отроче — от шивача. Не искала спомен от него, пък и как да гледа дете сама? Себе си едва изхранвала. Хората все още с пръст я сочели, а на детето ѝ ... копеле щели да викат! И тъй като нямала пари за лекар, отишла през две села в трето, при някаква бабичка. Тя ѝ направила аборт, хей така, по бабешки — с вретено! Върба получила кръвоизлив... едва оживяла!

След няколко години станала жена на стар ерген, който я отвел в Горно бърдо. Хванали се на работа в ТКЗС-то, построили си къщичка с две стаи и зачакали дете. Но то все не идвало... Годините се нижели, младоженците прехвърлили четиридесетте, а бебе нямало. Така след дванадесет години безплоден брак, осиновили момченце — Влъчко.

— Добре, бабо Върбо. Разказа ни живота си, а най-важното премълча: Кой ти счупи главата и кой те души? — прекъсна я д-р Петрова, докато поставяше последния конец от „бродерията“ на скалпа — Виновникът трябва да бъде наказан!

— Няма да ви кажа, мале, че ако се разчуе, ша дойдат от лудницата и ша ми го вземат!

— Кого, бабо Върбо? Мъжът ти жив ли е?

— Жив е, ама не ма бутна той! Синът ни Влъчко! — захълца старата жена и скри лицето си в шепи — Цял

живот всичко за него правихме, нищо да му не липсва. Добро момче беше, работливо, ама така и не се ожени. Пък като наближи четиресетте, нещо му стана. Наследствена болест било, ми рече комшийката. Нещо не е наред с главата. Като го взехме храненик, откъде да знаем какъв му е соят? Тогава никой нищо не ни каза... — изплака на глас мъката си баба Върба — От няколко години се затвори в къщи, стои, пие и пуши. Пенсиите ни за цигари и пиячка отиват, а ако не му купим, посяга да ни бие. Той ме бутна по стъпалата, ама не казвайте, щото ша дойдат от лудницата да ми го вземат. Какво да права после без него, от малко куленче го гледам...

Час по-късно д-р Петрова пушеше цигара в лекарската стая, а в главата ѝ се боричкаха противоречиви мисли. Кое е правилното решение? Раздялата на майката със сина щеше да е тежка, тъй като Влъчко бе единственият стимул за живот на старицата. Но младият мъж бе станал опасен и за двамата родители, а следващата проява на агресия може да се окаже фатална за някой от тях...

— „Храни куче да те лае“ е казал народът — едва чуто изрече д-р Петрова и загаси бавно фасът в пепелника — И още: „Всяко дърво си има червей да го гризе“ — прошепна на себе си тя и набра номера на психиатрията...

КОНЯТ СИ ЗНАЕ ПЪТЯ...

Бързият влак от Видин за София наруши следобедната дрямка на Врачанския Балкан. Усилващото се равномерно тракане на колелетата прескачаше прошарените храсти край линията и притихваше в полите на планината. След още миг черното му тяло се появи зад завоя и стремглаво се понесе по последната права отсечка преди големия град...

— Ето го, идва! Готов ли си, Бари? — потупа малкият Страхил гривестия кон по врата. Породистият жребец разбиращо извърна глава към приближаващата „хала“, разтърси дългата си абаносова грива, изпръхтя и зари нервно с копито в пепеливата земя.

— Ди-и-и-й, Бари, дий! — смушка хлапакът с петички състезателния кон, когато влакът се изравни с тях, а свирката му разцепи есенния зной и пъстроцветната премяна на Балкана... Силен и бърз като вятър, Бари препусна внезапно в галоп, вдигайки след себе си прашна завеса. Приведен към развятата му грива, Страшко здраво стискаше в ръцете си късо прихванатите юзди и миг след миг хвърляше бързи погледи към движещия се успоредно локомотив... — Давай, Бари, давай! Няма да ни бие! — тупна с разперена длан момчето хълбока на коня и доволно се усмихна на изоставащия влак. Километър надолу, където коларският път правеше завой, за да пресече линията, младият жребец и малкият ездач вече имаха двайсетина метра преднина.

— Сто-о-о-й! — дръпна рязко юздите Страшко пред спуснатата рампа. Бари се изправи за миг на задните си крака, изцвили възбудено и отново зари с копито в прах-

та. Влакът профуча покрай тях, а щастливото момче гордо помахаше с ръка на машиниста и любопитните пътници, подали глави от прозорците да видят неочакваното представление в крайградския квартал...

На следващия ден към обяд бащата на Страшко — големият Страхил — впрягаше Бари в каруцата, когато в двора внезапно се появи момчето.

— Какво правиш, тате? — притеснено попита то.

— Отивам оттатък линията да докарам трийсетина бали слама.

— Ама, тате, в обора има седем коня! Защо впрягаш точно Бари? Той е шампион в региона, а не товарна кранта! — възрази хлапето.

— Шампионите трябва да тренират непрекъснато, синко! Малко натоварване ще му дойде добре, да не губи форма. Откакто минаха кошиите, цяло лято все около язовира го водиш — това не са тренировки, а разходки... Така няма да вземете пак купата напролет!

Малкият Страшко не каза нищо. Сведе глава уж виновно и примирено, но всъщност искаше да скрие от погледа на баща си хитрата усмивчица, озарила лицето му...

Няколко часа по-късно Бари теглеше каруцата в ленив тръст по пращния път през ожънатите ниви. Старателно наредените бали приличаха на пирамида, на чийто връх уверено седеше Страхил. Поуморен и запотен, с ръце на тила, той се радваше на лекия есенен ветрец и шарения Балкан, никнещ изведнъж оттатък равните ниви и криволичещата рекичка... На душата му беше леко и песенно, и той засвири с уста позната игрива мелодия. Доволен бе от свършената работа, циганското лято бе в разгара си, а Бари си знае пътя към дома... Дори от юзди нужда няма...

Но изведнъж жребецът спря и наостри уши, запръхтя и зари с копито...

— Дий, Бари! Товарът е лек, не го усещаш даже! Пък и колелата са гумени, от мерцедес, не се глези! Дий! — подкани коня Страхил — Какво ти става, бре момче?

Бари извърна озъбена муцуна към каруцата, изцвили протестиращо, после плъзна поглед по железопътната линия, откъдето идваше засилващото се ритмично тракане на влаковите колелета... А когато след миг от завоя се показа локомотивът и ехото от свирката се блъсна в полите на Балкана, сякаш фурия, жребецът полетя в най-бързия си галоп по коларския път...

— Сто-о-о-й! Бари, стой! — крещеше Страхил, докато се опитваше да хване юздите на коня и да се задържи на сламения си трон. Но Бари въобще не мислеше да спира! Състезателният дух се бе вселил в силното му тяло, адреналинът бе на максимум, как ще се остави на тази „хала“ да го победи! Летеше той стремглаво напред, а талигата подскачаше от най-малката неравност по пътя, отлепвайки се от земята. Страхил едва успяваше да се задържи на върха, докато балите една по една излитаха като гумени топки и изчезваха в кълбовидната димна завеса след каруцата.

Бари спря така внезапно, както бе тръгнал, едва когато финишира пред рампата, заедно с влака... Машинистът се превиваше от смях, хванал главата си с ръце, а развеселените пътници сочеха с пръст селския път осеян в слама... Когато Страхил се опомни, седеше на дъното на каруцата, а до него се мъдреха само три бали...

С ВРЪЗКИ, ЗА ПО-БЪРЗО...

Малко след седем и половина Дамян зави по неотъпканата пъртина покрай сградата на КАТ. В късите дни преди Коледа студеното слънце не бърза да вдигне глава над хоризонта и макар, че стрелките хвърчаха, а денят напредваше, тъкмо се съмваше. Въпреки ранния час, пред все още затворените врати вече се бе оформила опашка от зъзнеци граждани, пристъпващи от крак на крак сгушени в топлите си палта. „Майко-о-о, тия тука ли са спали, брей? — плесна се по челото Дамян, когато забеляза тълпата — Мислех, че ша бъда пръв. Цела година не са намерили време да подменят шофьорските си книжки, последния момент чакат. К’ви хора само!“ — мърмореше той, докато напредваше внимателно по хлъзгавата пътека с разклучена моряшка стъпка и ръце в джобовете. И тъкмо когато оглеждаше гърбовете на стоящите пред него, да открие познат силует, че лаф да стане, някой го потупа по рамото.

— О-о-о, Пепи, к’во праиш тука, бе мойто момче? Ще измръзнат наболите мустачки! Бегай вкъщи на топло! — разсмя се на остроумието си Дамян.

— Ами какво — изкарах тия дни шофьорските курсове, та дойдох да си поръчам книжка. Пък то каква опашка само! Цяла година пишат по вестниците и подсещат шофьорите по телевизията да си подменят документите по новите образци, ама кой да чуе — все има време, има време, та сега в студа — на опашките!

— Ама, виж сега к’во: пролетта има работа по село. Леля ти Маргарита изгина с мотиката треви в градината да чисти. Съревновават се с комшийката, коя повече пи-

пер и домат ша насади. А па ние с мъжо ѝ, докато ги гледаме, обърнеме по една ракия няколко пъти под клоните на петровката... А летото — жегга, бе братче! Идвах веднъж до тук, имаше десетина човеци пред мене, почеках малко, почеках, ама у тоя пек и задух бира се пие под орехова сенка, не се стои на опашка! Е сега е най-сгодно, че нема работа. Верно, хладничко е, ама аз съм си уредил нещата — с връзки съм! — смигна заговорнически ухилен Дамян — Докато ми стане студено, ша ми земат документите и после ако знааш к'во ме чака у нас, мале-е-е-е, свински хапки с вински капки... Тръшнахме свинята от ония дни — потри с ръка влажните си устни Дамян и преглътна сладострастно — А, отвориха гишетата, влизат вече. Айде, ша са видиме некой друг път. Поздрави баща си и му кажи, че трябва да опитаме виното му, че иначе ша вкисне...

— Нема да ви пререждам, само да вида една жена тука ли е — обясняваше Дамян на възмутените граждани, докато си проправяше път с лакти между тълпата в топлия коридор — Латинке — размаха ръце над главите на хората той, когато се изравни с първото гише. По всичко личеше, че служителката не го бе чула и Дамян повиши децибелите, повдигайки се на пръсти, че да му се види цялата глава — Латинке, Латинке ма!

— А, Дамяне, бегай у кафето, ей сега ша дойда! — отвърна зад гишето закръглена жена с тъмна коса и езерно синьо-зелени очи, след което зарови маково червените си маникюри в документите пред себе си.

Доволен, че работата върви по план, Дамян приседна с димящо кафе на масичка в задименото помещение. И тъкмо когато допиваше топлата напитка, в кафенето влезе Пепа.

— Ти тука ли си, чичо Дамяне? Рекох да си взема топъл чай, хем гърлото да си стопля, докато ми дойде отвън редът, хем ръцете. Ти до къде стигна?

— Всеки момент ша дойде жената!

И тъй като тя не се появи в следващия половин час, Дамян отново разбута хората в коридора, пред гишето.

— Латинке, Латинке — размаха той високо вдигнатите си ръце, изправен на пръсти.

— Сега, сега идвам, Дамяне, бегай у кафето! — отвърна енергичната жена и отново зарови пръсти в чекмеджетата.

В следващите два часа връзкарят изпи още две дълги кафета и изпуши половин кутия с цигари. Хора влизаха и излизаха, но Латинка така и не се появи на вратата. Но за това пък малко след единадесет Пепи се ухили срещу него:

— Още ли си тук, чичо Дамяне? Аз минах!

— Абе, знам ли к'во стана, требваше отдавна да сме свършили работа и вече да си пийвам винцето у дома. Требва да отложа за по-късно свинските хапки и винските капки... Я, докато ида да я викна, ти донеси по едно малко, на самообслужване е. Нали книжка си взел, треба да почерпиш за здраве и безаварийно каране!

Този път Дамян се провря лесно през оредялата опашка и лъсна направо на гишето:

— Латинке, к'во стана ма, Латинке?

— Мале-е-е, Дамяне! Ми няколко пъти тръгвам към тебе, ама все ме връщат! Толко много народ — и тоя да оправа, и оня да оправа, и накрая те забравих! — хвана се за главата Латинка — Иди у кафето, идвам!

— Жени! Една работа има да свърши днес и нема да я среди като хората! Забоварила ме! — оплака се на Пепи Дамян, докато обръщаше гроздовата.

— Е, аз ще си ходя, че мина обяд. И ти сигурно скоро ще си тръгнеш. Хайде, ще се видим някой друг път — рече момчето и си тръгна.

В края на работния ден, към четири след обяд, Латинка седна зад паравана и запали цигара.

— Най-после свършиха! Сега им дошло яйцето до дупето, та се сетили да дирят полог. Цяло лято нямаше на кой шамар да удариш на гишето. Такава ни е сичката работа! — измърмори тя на колежката си и дръпна от цигарата — Мале-е-е! Дамян! Съвсем го забравих. Сигурно си е отишъл, няма да чака цял ден, я! Ще ида до барчето да си взема поне кафе с вафличка, че днес нямах време да сложа нищо в устата си...

Навън късият ден клонеше към своя край и само отблясъците от снега разреждаха падащия мрак. В коридора вече нямаше жива душа, хората се бяха разотишли по домовете си. Латинка тромаво прекрачи прага на празното кафене и уморено се подпря на барплота.

— Голяма лудница беше днес, а? Не си идвала цял ден! — заговори я барманката — Все, все е било, ама като тези дни... В новините казаха, че след Нова година почват да глобяват водачите със стар образец книжки и виж ги — всички идват. На българина трябва да му бръкнеш в джоба, иначе няма оправия! Пък един днес цял ден чака, чака, пи кафета, пи ракии, кого чакаше не го попитах, ама ей го — още е тук! — захили се момичето, а Латинка извърна очи към масата в ъгъла. На нея, положил главата си между няколко празни чаши, препълнен пепелник и набор неподадени документи, като бебе спеше почерпеният Дамян...

РИБАТА СЕ ВМИРИСВА ОТКЪМ ГЛАВАТА...

Всяка прилика с лица и събития е случайна...

— Влезте, госпожо — рече костюмираният служител, докато отваряше вратата пред смутената дама — Настанете се, сега ще повикам господин Иванов — добави той небрежно отпуснат на дръжката. След миг бравата щракна зад гърба му.

Останала сама, госпожата трескаво приседна на най-близкия стол и заоглежда наоколо. Стар диван под прозореца, срещуположни бюра и три стола... Не след дълго вратата отново се отвори и въпросният господин Иванов връхлетя с бързи крачки. Гьонените му подметки отекнаха набито по стария паркет, а едрото му тяло се стовари тежко на стола зад бюрото.

— Така-а-а. Вие сте... ? — повдигна въпросително вежди шефът на „Басейнова дирекция“ и едва тогава потърси с поглед жената.

— Ами, казвам се Иглика Стоянова — искали сте да ме видите.

— А, Иглика. Да! Подали сте жалба на Зеления телефон. Какви са вашите претенции?

„А-ха-а, ето защо съм им потрябвала“, помисли си Иглика. Няколко дни по-рано тя и семейството ѝ поеха по атрактивната екопътека с раници на гръб. Маршрутът криволичеше срещу течението на малката речка, извираща два-три километра нагоре — под билото на планината. Есенното слънце все още щедро раздаваше лъчите си и обещаваше топъл и приятен ден за разходка.

— Къде ще си направим пикник, мамо? Чак тогава

ли ще хапваме? — питаха децата и припряно бързаха напред.

— На поляните, при извора на рекичката. Но първо трябва да минем под водопада.

Той се появи внезапно. Изведнъж, посред гората. Дърветата бяха заменени с огромни камъни, върху които се изсипваха нежните пръски на водата, падаща отвесно от шейсетина метра. Впечатляващата гледка закова малчуганите на място с вдигнати нагоре главици и сочещи пръстчета...

— Хайде да вървим. Нали бяхте гладни? — извади ги от вцепенението гласът на баща им. След още половин час четиримата лежаха по корем върху скалата, от която планинският ручей стремглаво се хвърляше надолу ведно с любопитните им погледи.

Оттук пътеката поведе семейството през стара букова гора, от клоните на която надничаха любопитни катерички. Постепенно дърветата оредяха, а зад тях се появиха уханните поляни, застлани в този сезон с пъстроцветен килим от листа... И точно в средата на това райско кътче, там — при извора, по коларския път през билото бе дошъл джип. В неговата сянка, подпрял гърба си на едната гума, седеше дебел мъж в работни дрехи и лакомо дъвчеше сандвич. На няколко метра от него четирима роми сковаваха дървен кофраж, в който да излеят тези дни бетон...

— Добър ден! Какво правите тук? — приближи се до мъжа Иглика, не успяла да сдържи любопитството си.

— Не виждате ли? Каптаж.

— А кой ви прати?

— ВиК-то — отговори с пълна уста шефът на групата.

— Ами, какво ще стане с екосистемата надолу, като хванете водата?

— Че кой го е грижа за екосистемата? На хижите и почивните станции тук вода им трябва...

Решена да спаси атрактивния водопад и екопътеката, в понеделник и вторник Иглика потърси съмишленици. Първо сподели видяното с главния редактор на популярен областен вестник. Той бързо схвана колко „дълбоки са водите“ и прецени, че е по-добре да не нагазва в тях. От случая се интересува репортер от местната кабеларка и на следващата сутрин стигнал до извора с камера. Но щом работниците видели да се задава по земния път автомобилът на телевизията, захвърлили кирките и лопатите, натоварили се в джипа и си плюли на петите. Няколко часа по-късно шефът на кабеларката извикал „на килимчето“ журналиста и грубо му „подрязал крилцата“... „Забрани ми да се занимавам със случая. Нищо не мога да направя повече, ама ти не се отказвай, аз те подкрепям...“, каза ѝ той по телефона.

Темата за каптажа и произтичащите от това последствия стана обект на сериозни дебати сред шепа туристи, събрали се на поредната ежеседмична среща. Иглика вярваше, че няколко палатки край извора на реката, няколко протестни плаката и трийсетина ентусиасти биха вдигнали достатъчно шум, за да дойдат столични медии, необвързани с местните монополисти. Но скоро разбра, че опитът да предизвика подобна обществена реакция е обречен на провал.

— Абе момиче, ти в кой свят живееш? — попари устрема ѝ един от по-възрастните туристи — Не знаеш ли, че всичко е навързано? Онези, на които им трябва водата горе, си имат яки гърбове в екоминистерството. Няма да ги спреш! И добре си помисли — имаш семейство и деца — не знаеш какво може да им се случи! Когато играят много пари, съвест и задръжки няма. Откажи се!

„Интереси, пари, корупция... Не може да няма начин, все пак в тази държава има закони! Трябва ни само малко повече вяра...“, самонавиваше се Иглика. Останала сама зад каузата, тя реши да направи още един, последен опит — да се обади на Зеления телефон. След второто позвъняване в слушалката се чу мило гласче:

— Добър ден! Какъв е поводът да се свържете с нас?

— Искam да подам сигнал — каза Иглика и накратко описа случая.

— Добре-е-е, кажете ни сега имената си и телефон за обратна връзка.

— Но защо? Има ли значение как се казвам, аз съм просто гражданин, на който му пука какво ще се случи с водопада и екосистемата под него, а очакванията ми са да бъде разпоредена проверка по случая!

— Не приемаме анонимни сигнали, госпожо! Ако искате да направим нещо, трябва да ни предоставите исканата информация. На посочения от вас номер ще ви информираме за предприетите мерки.

С неохота, повишен адреналин и пламнали бузи Иглика продиктува личните си данни и тръшна слушалката...

И ето я сега, съвестната гражданка, приседнала плахо на стола до вратата, срещу шефа на „Басейнова дирекция“...

— Слушам ви, госпожо, от какво се оплаквате и срещу какво възразявате? — повтори Иванов с мразовито изражение и въпросително приповдигнати в очакване вежди.

— Ами аз, — смънка Иглика — нямам точно представа какво се случва там горе, но видях, че хващат извора на реката, което ми се струва катастрофално. Водопадът

е атракция за туристи от цялата страна, екопътеката също. Без водата цялата система ще загине...

— А вие знаете ли, че тези туристи, като се качат на билото, ще искат да се изкъпят в хижа, да отпочинат и пренощуват? А как да стане това без вода? — прекъсна я шефът.

— Но вода може да се доведе и от друго място, дори да се качи от равнината, стига да се направи проект и да се финансира. Има алтернативни решения...

— Това е много скъпо, госпожо, и не е ваша работа! Защо си врите носа, където не му е мястото? — сръза я Иванов — Утре ще дойдете с нас при извора. Ще направим комисия пред която ще изложите претенциите си и тя ще реши дали има нарушения! Ще ви се обадим, щом уточним часа на търгване. Сега сте свободна да си вървите.

„Това не е истина! Сигурно сънувам! — не вярваше на сетивата си Иглика — Що за държава е това, нашето? Вместо да разпоредят внезапна проверка, да дойдат „отгоре“ екоинспектори, да спрат строителството на каптажа, да наложат глоби и т.н., някой ме е посочил с пръст и е казал: Ето тази ви мъти водата, оправете се на място с нея! Хвърлили са ме като пушечно месо на кучетата...”

Развоят на събитията през следващия ден върна вярата на Иглика в хората и държавата. Експертът от местната екоинспекция, известен като „Страшилището“ за нарушителите, констатира нередности в документацията и предписа незабавно спиране на градежа...

Месец по-късно Иглика отново отиде до извора. Недовършеният каптаж изглеждаше запустен, а водата бликаше свободно и прескачаше ниските бетонови препятствия. Войната изглеждаше спечелена... С тази мисъл тя посрещна зимата. През пролетта се разходи няколко

пъти край рекичката, радвайки се на малките сребристи рибки в бистрите ѝ води, криволичещи в крайнините на града. В началото на лятото фокусът в живота ѝ се измести от тази история върху ежедневните задължения, докато един ден не спря случайно пред малко магазинче за сувенири, недалеч от реката. Погледът ѝ бе привлечен от окичената витрина с кукли в национални носии, значки, картички с изгледи от околността и рекламни диплянки с местни екопътеки. А когато прекрачи прага под дървената врата, очите ѝ паднаха върху продавача — дребен на ръст със слабо телосложение и ... познато лице.

— Вие? — Иглика не успя да прикрие изненадата си. Срещу нея стоеше „Страшилището“ — Какво правите тук?

— Как да ви кажа, напуснах екоинспекцията. Не мога да се примиря с това, което се случва, а се уморих да се боря...

— Но защо? Нали спасихме извора? — недоумяваше тя.

— Да, спряхме строежа, но само за четиридесет и пет дни. После се появиха законни разрешителни и го хванаха.

— Но как? През пролетта имаше вода и малки рибки даже...

— През пролетта в реката вода се стича отвсякъде — от снеготопенето. Но идете да видите сега — коритото е почти сухо. Хората се питат какво става, те не знаят. А малките рибки обръщат коремчета в последните локви. Там, където се изпари и последната шепа вода, изсъхват като чируси, ако не ги намерят навреме махленските котки...

Новината действа на Иглика като леден душ и тя

затвори вратата след себе си с треперещи пръсти. По-редното разочарование я стискаше с невидима сила за гърлото. Значи, всичко е било напразно, мислеше си тя. Няма оправия в тази държава! И така ще бъде, докато корупцията се шири по всички етажи на властта, а в обществото битува апатията... Може би заслужаваме точно такава участ?

ВИНОВНИЯТ ДА СЕ НАКАЖЕ!

Кратко, но настойчиво почукване на вратата стресна подполковник Серафимов. След миг в кабинета му врѣхлетя стройна, късопола блондинка, с високи тънки токчета и обилно гримирани очи.

— Шефе, така повече не може! Стига с тая колективна отговорност! Аз настоявам да се провери случаят, да се намери виновният и да се накаже! — избърбори възбудено на един дъх тя и размаха ръката си, в която държеше шофьорска книжка — Виж, шефе! Човекът идва днес да си вземе новия документ и установява, че му липсват „С“, „D“ и „Е“ — професионалните категории. Проверих протоколите, издържал е изпитите успешно преди месец и е подал документи за нова книжка! — продължи хубавицата разпалено словесната тирада, а зеленият ѝ ирис мятеше огън из стаята.

— Спокойно, Мими! Всичко ще се оправи! Къде е човекът? — изправи се зад бюрото си шефът на КАТ с благи очи и приятелски тон — Да, неприятно е, но кажи на господина, че ще му направим нова книжка, бърза поръчка, за сметка на учреждението. Тази ще се бракува по законния ред. Да дойде утре следобед и ще получи документа.

— Ама, шефе, стига вече! Не може едни да правят грешки, а други да се червят пред хората! Аз искам да се намери виновният — настояваше блондинката — Ще се разровят заявленията в архива и всичко ще стане ясно! Да я питам тогава тази, дето му е приела документите и се е подписала отдолу, къде са били главата и очите ѝ?

— Не, Мими! Няма да се губи време с ровене в

архива. Имаме толкова много работа с кампанията по подмяна на документите... Виждам, по цял ден на гишетата има хора. Изморително е да обработиш документите на сто и петдесет — двеста шофьори и е нормално човек да сгреша. Поръчай нова книжка, извини се и се върни към нормалните си задължения.

След няколко дни Мими отново връхлетя в кабинета на Серафимов, този път още по-бясна.

— Шефе, още една сгрешена книжка! Не може повече така, трябва да се намери виновният и да се накаже!

— Добре, Мими. Днес, след като свърши работният ден, ще разровим кашоните с документи — обеща с усмивка подполковникът.

Доволна от развоя на събитията, Мими се връщна победоносно с високо вдигната брадичка и изхвърча навън, блъскайки вратата след себе си.

Няколко часа по-късно служителките на отдела прехвърляха лист по лист съдържанието на кашоните, събрали всички заявления по дати от въпросните два месеца. След половин час ровене бяха намерени и двата документа на сгрешените книжки и жените нетърпеливо се скупчиха около бюрото. Серафимов отвори първия пакет и запрелиства бележките:

— Така-а-а, ето медицинското за професионален водач на МПС, свидетелство за завършения курс с категориите, платена такса от банката и заявлението — почеса се той по врата, намести фуражка на главата си и погледна многозначително служителките си — Чий е този подпис отдолу?

Жените впериха любопитни погледи в хартията.

— На Мими!

— Да видим в другия комплект документи. Така-а-а, а този подпис тук?

— На Мими! — отвърнаха те, извъръщайки глава към виновничката.

— Е, шефе! Какво пък толкова? — надникна през рамото му зеленооката Мими, поставила на лицето си най-чаровната усмивка — То който не работи, той не греши! Хайде няма нищо!

ТОДОРОВДЕН

Денят едва започваше, когато мургавият Гарип се измъкна от топлите постели. Припряно скочи в извехтелите си панталони, нахлузи гумениците и докато напъхваше ръце в домашно плетената фланела, забърза към обора. Загреба шинек зоб от хамбара и го пхна под влажната муцуна на кобилата.

— Яж, Марто, яж, че днес трябва да надвиеш всички! А хората казват „Ако ще мре коня, от зоб да е!“.

Марта не чака втора покана — такава гощавка не се случваше всеки ден. Докато зърната се чупеха между здравите ѝ зъби, Гарип пристъпяше от крак на крак и доволно потриваше длани.

— Ще вземем наградата, Марто — за теб чувал със зоб, а за мен — парите! Ще видят те за какво ми е тоя ялов кон, дето пет години само го храня!

Разбрала, че говорят на нея, кобилката вдигна влажни очи към циганина и апетитно преглътна сдъвканите зърна!

Февруарското слънце събираше зимни дантели от крайселските поляни, когато копитата на Марта ритмично зачаткаха по асфалта пред кметството. На площада вече загряваха няколко породисти коне, правейки сериозна заявка за лидерското място в надбягванията. Гордо изправени жокеи с високи ботуши подръпваха вещо юздите и забиваха шпори в породистите хълбоци. Конете с цвилене се вдигаха на задните си крака, което предизвикваше еуфория в насъбралото се множество. Подигравателният глас на Иван Дърваря се извиси над одобрителните възгласи и жегна право в сърцето Гарип.

— Къде си я повел тази ялова кранта бе, манго! И тя ли ще се надбягва с тия породисти коне? Ще има да им „диша праха” — сочеше го с пръст Иван и обърна в гърлото си чашка греяна ракия. Гарип облиза пресъхналите си от възнение и възбуда устни и повишавайки глас, за да го чуе червендалестият му съселянин, отвърна:

— Ще видите вие! За кушия не става, ама колко дърва е докарала от Балкана — цяла зима ми бумка кюмбето. Та и за другата ще ми артисат...

Думите му предизвикаха у Иван подигравателна усмивка, а устните му се разкривиха в предизвикателен кикот. И точно, когато се канеше да хвърли в лицето на Гарип поредната хаплива закачка, словесния дуел бе прекъснат от приближилия се помощник кмет. Той поднесе към развеселената компания табла, подредена с малки чашки от затоплената парлива течност и умиротворително рече:

— Ха вземете по още една, па ще се тръгва вече към голямата поляна.

За няколко мига, докато подносът олекна, Страхил обходи с поглед тълпата за новодошли, че и тях да почерпи, както повелява традицията на Тодоровден. Набитото му око обаче, се спря на Марта, която плахо наблюдаваше през проскубания си перчем дефилиращите коне и инстинктивно риеше с десния крак.

— Бре, Гарипе, водил ли си кобилата при ветеринаря да я види? Гледам, по издут е там- в дясно! Да няма жребче в корема ѝ? — рече той, опирайки се на дългогодишния си опит на ветеринарен техник в селската ферма.

— Гледа я есенес, ама пак- нищо. Ако имаше, ех-е-е-е-е! От пролетта до сега...

С приповдигнати вежди, Страхил почеса тила си със

свободната ръка, намести каскета и се отдалечи към кметството, където в няколко чайника се подтопляше ракията върху черните гъзове на „циганската любов“...

Не след дълго, ездачите се отправиха по калната уличка надолу, към линията на влака, оттатък която ги очакваше стартът към наградите. На там се запъти и Гарип с кротката Марта. Откъм поляната вече се усещаше аромата на запалените скари и препечени кебапчета. На импровизираната сцена върху тракторно ремарке музикантите свиреха поредната чалга, а дългокрака разгърдена певица тръскаше катранени къдрици и кършеше ритмично тялото си. Възседнал своя чистокръвен Аристотел, кметът прекоси в тръст терена и след като се увери, че всичко е наред, даде знак на ездачите да застанат зад стартовата линия. Десет минути по-късно най-бързият кон пресече очертания с трина финал под одобрителните възгласи на публиката. Щастливият ездач потупа доволно задъханото животно и гордо се отправи към сцената, за да получи заслужената награда.

През това време няколко здрави мъже с мъка натовариха пет-шест бетонни траверси в една каруца. Застопориха задните колелета с метални скоби и впрегнаха първия кон. Стартът на втория етап от състезанието бе даден и жребецът изпъна жили. Трудно помръдна каруцата. Тон и половин, и то с блокирани задни гуми, така ли лесно се влачи две минути! Когато времето изтече, от устата му капеше пяна, а товарът бе мръднал десетина метра напред. Виковете на превъзбудените мъже заглушиха ругатните на недоволния стопанин, а по-жаловитите отвърнаха влажни очи и се измъкнаха от тълпата. Последна в списъка с участниците бе Марта. Гарип нахлузи главата ѝ в юлара и затегна здраво ремъците.

— Знам, че можеш, Марто — говореше ѝ той. На-

трий им носовете! Само петнадесет метра са! На шестнадесетия ще вземеш чувал със зоб, а аз парите! Ди-и-и-й! — изрева Гарип и хвърли поглед към оределите редици на сеирджиите, където на първа линия подпийналия Иван го сочеше с пръст и подигравателна усмивка.

— Ди-и-и-й! — изрева той още по-силно и шибна кобилата с жилавата дудовка.

Разбрала какво искат от нея, Марта напрегна мускулестите си крака и направи опит да тръгне, но каруцата не помръдна. След втората дудовка изпъна тяло напред и затегли с всички сили. Вкопаните от тежестта колелета се повлякоха в калната поляна, оставяйки след себе си дълбоки бразди. Копитата ѝ заглъзваха в подгизналата пръст. Ужасените ѝ очи гледаха недоумяващо скандиращите селяни, чийто диви крясъци се смесваха с оглушителния ритмичен шум на преминаващия влак. Минута по-късно, когато от муцуната ѝ закапа бяла пяна, Марта подмина с мъка десетте метра, а след още една триумфиращият Гарип търсеше с поглед в тълпата Иван. От „сцената“ с рупор в ръка арбитърът обяви, че победител в силовото изпитание е Марта с постижение от 17 метра. Февруарският вятър подхвана металния глас и го понесе към близкия Балкан, а когато ехото на Гариповата слава се върна над мократа поляна, Марта се сгромоляса с цялата си тежест на земята. От разширените ѝ ноздри бликна червена струйка кръв и оцвети кишавия сняг.

— Ставай, Марто! Недей ме излага! Като власите ли, на край Дунава ще се удавиш? — дърпаше Гарип кобилата за гривата, докато тялото ѝ се разтърсваше от ритмични конвулсии. С последни сили Марта опитваше да се изправи, но безрезултатно. Силна болка преряза корема ѝ и тя отпусна безпомощно глава в нозете на Га-

рип. Нова конвулсия и мощен тласък отвътре изтръгна сърцераздирателен вопъл от мократа ѝ муцуна, а миг по-късно под опашката ѝ се подадоха две едва оформени копитца... Страхил разбута с лакти насъбралата се тълпа и коленичи до коня.

— Боже! Света Дево! Помислих се аз, че може да е такава работата, ама малка бременност през февруари... Трябва да е някаква аномалия и да се е чифтосала през лятото... — мърмореше под носа си пенсионирания ветеринарен техник, докато се опитваше да освободи Марта от недоносения мъртъв плод — Дръж се, момиче, дръж се! Пък ще видиш на пролет как ще тичаш по тези зелени поляни...

А стъписаният Гарип сякаш отказваше да разбере трагичната жестокост, в която Марта береше душа.

— Иване, Иване-е-е-е, бре! Ела да видиш, не само, че пребори всички, но и не е ялова...

ДОБРЕ ДОШЛИ В БЪЛГАРИЯ...

Червените макове край железопътната линия прели-таха пред очите на Нина като искри от фойерверки. Зад тях се разливаха полу-узрели жита с натежали класове, редувайки се с изресли царевични ниви и грейнали слънчогледови морета... А там, в далечината, почти не-подвижно и сънено дремеше Провадийското плато. На-чало на лятото... Всичко това действаше някак хипноти-зиращо и Нина затвори блажено очи. Монотонната пе-сен на колелетата отекваше приспивно в купето и тя отпусна глава на облегалката. „Какво спокойствие, Боже, колко е приятно! — мислеше си — Две седмици в от-пуск! Без новини и събития, без тичане към заседателни зали и партийни офиси, без „горещи точки“, диктофони, фотоапарати и пресконференции, без компютър и бу-дилник! Пълен релакс — морска безкрайност, пенливи вълни, писъци на гларуси и най-вече мили, приятни и интелигентни хора!“

Щеше да прекара няколко дни с дългогодишните си приятели от Москва. Нина очакваше с нетърпение сре-щата с тях, не бяха се виждали от три години. А сега те са тук, за първи път на море в България. „Няма начин да не им хареса! Нашите курорти са известни в Русия, руснаците обичат да почиват по тези места. И красива природа имаме, и много слънце, и хубава национална кухня — не спираше потокът от мислите ѝ — Вярно, че през последните години презастрояването по крайбреж-ната ивица е проблем и има още какво да се желае в сферата на обслужването, но... Дано всичко е наред и да останат доволни“. Тези мисли леко притесниха младата

репортерка — тъмно облаче премина по челото ѝ, лицето ѝ придоби виновна гримаса и тя отвори очи. Тъкмо навреме! От дясната страна на влака се виеше лимана на Варненското езеро, а далечината рисувахе скелета на Аспаруховия мост. Искаше ѝ се да види крепостта „Овеч“, но кога влакът бе профучал през Провадийския пролом, не бе разбрала.

Скоро локомотивът забави ход и изпищя пронизително. Нина дръпна прозореца надолу с намерение да се наслади на вече морския въздух, но вниманието ѝ привлече нелицеприятна картинка: схлупени къщурки от шперплат, неизмазани кирпичени стаички с черги вместо врати и прозорци, върлини с избелели дрехи в прашни „дворове“, конски каруци и голи циганчета, тичащи наоколо... „Това прилича на мравуняк! Дано не се вижда от самолет, че какво ли ще си кажат туристите?!“, помисли си тя и с погнуса извърна очи...

Залезът завари Нина и руското семейство на разходка в крайморската градина, където вечерният бриз разнасяше нежен аромат на цъфнали магнолии. Неусетно криволичещата алея свърши пред циментови стъпала, спускащи се под скалистия бряг с малка плажна ивица и скътано китно ресторантче с наколна веранда и пъстри чадъри, надвесени над десетина пълни с туристи маси. Руснаците обичаха да идват вечер тук на чаша вино с изглед към прибоя и безкрайна синева, да усетят пулса на морето...

Поръчката им взе млад „сервитьор“, след десетина минути пристигна виното и приятелите вдигнаха тост „На здравье! Дяя встреча!“. Половин час по-късно мезето още липсваше.

— Забравихте ли ни? — вдигна ръка Нина, когато сервитьорът прелетя край масата.

— Не съм. Не са готови в кухнята — отвърна той мимоходом и изчезна.

Вечерта напредваше. Лампите на близкия кей светнаха, платната на големия кораб в хоризонта постепенно се размиха в полумрака и само няколко светлини в далечното черно напомняха за неговото съществуване. Чайките се скриха в своите убежища, прибойт се „надвикваше“ с музиката от таверната, а вечерният бриз закачливо подръпваше косите на двете жени. Въпреки приятните усещания, настроението спадаше с всяка минута — приятелите още седяха на празна маса, почти допили бутилката с вино... Търпението на всички бе изчерпано и единственият кавалер на масата се отправи към бара с протестни реплики на родния си език. Че вече е ядосан личеше отдалече по резките му жестове пред лицето на сервитьора, а когато се отпусна отново на стола приличаше на разярен лъв. След няколко минути пристигнаха трите „трудни“ за приготвяне блюда: пържени попчета и две плочки бяло саламурено сирене с олио и червен пипер! Заедно с тях дойде и управителката на заведението — нафукана изрусена дебелана с топчести бузи и малки хитри очички.

— Сколько время я должен ждать, чтобы приготовить этот сыр? Час!? — размахна ръце руснакът

— И поне да беше сирене! А то — някакъв млечен продукт с кой знае какъв произход! Пък цената на тази плочка е като за килограм от истинско мляко... — обади се Нина.

— Моля да извините сервитьора! Момчето е ново и трудно се справя — отвърна спокойно госпожата, дори опита да се усмихне, подминавайки забележката на ре-

портерката. Но спокойствието бе само добре заучена поза. Преди да си тръгне тя се приведе над главата на Нина и с бляскащи от гняв очи процеди през зъби:

— Не те знам коя си и откъде се взе, ама такива мога да ти ги забъркам, че да ти се завърти главата! Тия от седмица си ядат тук сиренето и много им харесва, а ти сега ще им кажеш, че не било сирене!

Историята в таверната обаче не бе последният неприятен сюрприз за руското семейство. Когато се прибраха в почивната станция след полунощ, в стаята ги очакваше истинска бъркотия. Под прикритието на нощта някой бе влязъл през отворената балконска врата и бе претършувал багажа им. Не липсваше нищо друго, освен парите...

За съжаление не можем да направим кой знае какво! — заяви дежурният полицаи в участъка, вперил поглед в жалбата — Ежедневно тук постъпват по петдесетина оплаквания от почиващи... Джебчийки, крадци, мошеници... Има ги всякакви, а вие сте длъжни да си пазите личните вещи. Не е по силите ни да се справим с всичко това — каза той и затвори папката...

Тази случка потресе колкото руското семейство, толкова и Нина. Сбъднаха се най-големите ѝ страхове. Почувства се засрамена и виновна, сякаш не крадец, а тя бе причинила това на приятелите си. Какво по лошо можеше да се случи? Така ли трябва да посрещаме летовниците в България, питаше се тя. Предлагаме им скъпа, некачествена храна, лъжем ги в сметките, крадем ги...

Забелязали силното ѝ притеснение и чувство за вина, руснаците опитаха да я успокоят. Имали пари в банката, щели да изтеглят. Но след два дни, когато я изпращаха

на влака, не скриха своето разочарование от слънчева България...

— Морето е прекрасно, слънцето — щедро, красиво е. Но другото лято ти ела на гости, за да се видим. Ние няма да почиваме тук...

Не ги упрекуваше. Имаха право. Не им се сърдеше, разбираше ги. Но усещаше болката в душата си...

ДА СЕ СМЕЕШ ЛИ ИЛИ ДА ПЛАЧЕШ...

Не бях ползвала услугите на градския автотранспорт от години, ходех пеша — за здраве. Но една мразовита зимна сутрин, предвид времето и отдалечената от дома ми цел, реших да пътувам с топъл автобус... Две крачки напред, една назад, „избоксувах“ в неразринатата пъртина до затрупаната със сняг спирка. Огледах се за разписание — имаше такова, макар да бе изписано с поолющена боя върху изкривена ламаринка. Според него автобусът трябваше да пристигне скоро, а следващият бе чак след четиридесет минути.

При вас ли да си купя билетче? — попитах свитата от студ възрастна жена в будката за вестници в съседство.

Не продавам билети. В автобуса ще си вземете — деветдесет стотинки струва. С маршрутката е левче, но ако дойде — качвайте се, защото автобусът я дошъл, я не!

Е, все едно от двете превозни средства ще дойде, рекох и приготвих в единия джоб на палтото си левчето, а в другия — стотинките. И тъкмо, когато започнах да усещам как мозъкът ми „замръзва“ от студ, в далечината се зададе „Исузу“ с логото на общинския автотранспорт. Единствената му врата в средата на жълтото тяло се отвори, хванах се за помощните дръжки и се закатерих по стръмните две стъпала. Когато плъзнах очи нагоре, погледът ми се заби в квадратна женска фигура, облегната на отсрещния прозорец, стъпила в отъпкан мръсен сняг на пода и облечена в дебели непромукаеми панталон и яке. Гледаше лошо... Кимнах с глава за поздрав на общо тримата

замръзнали пътника и се отправих към шофьора — да си купя билет от него. Но устремът ми обаче бе спрял от подръпване за ръкава, а когато се обърнах, към мен бе протегната безмълвна ръка, в която да сложа пари за билет. Измъкнах монетите от джоба и ги пуснах в разперената длан. Едва тогава забелязах, че от врата на жената слизаха две презрамки: на едната се олюляваше чантичка с няколко джобчета за пари и билети, а на другата висеше... перфоратор! С отработени движения в клатещия се автобус, кондукторката извади билетче, пхна го в тризъбата уста на машинката, щракна уверено и хладно ми го подаде. Червендалестите ѝ топчести бузи и брадичка притискаха плътните женски устни, може би за това им бе толкова трудно да се усмихнат!

Приседнах на най-близката седалка... Сънувах ли, или това се случваше наистина? Сякаш в исузито пътуваха не граждани на Европа, а мизерници, които биха се возили гратис, оставени без контрол! Комичната картинка от ситуацията така се бе преплела с трагичната истина, че да се чуди човек да се смее ли, или да плаче!

От тези мисли внезапно ме изтръгна неестествено форсиране на двигателя, приличащо на агонизиращо заплашително ръмжене на ранен звяр, който миг след това се пресели на небето... Исузито измина още трийсетина метра по инерция и спря.

— Съжалявам! — стана от седалката си шофьорът — Май гръмна моторът. Ще трябва да изчакате следващия автобус. Спирката не е далеч — на около двеста метра...

Продължих пеша до работното си място. Реших, че ще ми е по-топло, ако се движа, отколкото да чакам повече от половин час на едно място, пък и ще стигна по-бързо... И какво бе това днес? Лошо начало на деня

ми или истината се коренеше някъде дълбоко в апатичното ни консуматорско общество? Е-е-х, скъпа Българийо, дали пътуването ти към Европа не е само розов блян!?

Галина ГАНОВА е родена на 12.09.1967 г. в гр. Провадия, обл. Варна. Живее и работи във Враца. Омъжена, има две деца.

Член на Съюза на българските писатели, Съюза на българските журналисти, Дружеството на Врачанските писатели, Краеведско дружество Враца.

Носител на редица награди в конкурси за поезия и проза.

КНИГИ ОТ СЪЩИЯ АВТОР:

„Птица окрилена“ — 2000 г., лирика, изд. „Гебра“ — Враца;
„Като миг“ — 2002 г., лирика, изд. „Пропелер“ — София;
„Подир стъпките на лятото“ — 2004 г. — лирика, изд. „Илинда-Евтимов“ — София;
„Видения“, 2008 г., лирика, изд. „Българска книжица“ — София;
„По пътищата на Европа“, 2008 г., пътеписи, изд. „Български писател“ — София;
„От неба кошуля“ — 2008 г., лирика /преводи на сръбски език/, изд. „Пегаз“ — Подгорица /Черна гора/;
„Подари ми спомен“, 2011 г., лирика, изд. „Пропелер“ — София;
„Спомени от Кръстина бара“ — 2011 г., родова сага, изд. „Пропелер“ — София;
„На един дъх /На одном дыхании“ — 2014 г., лирика /преводи от и на руски език/, изд. „Български писател“ — София.

Страница на Галина ГАНОВА:
<https://www.facebook.com/gganova>

Сайт на Галина ГАНОВА:
<http://gganovapoetry.appspot.com/>

СЪДЪРЖАНИЕ

Разкази от съвременната ни действителност.....	5
Женско или мъжко.....	7
Каръкът.....	11
От вас виното, от нас мезето.....	14
Майчин инстинкт.....	17
Мебелистът.....	21
Преседливи суджуци.....	24
Благодарност.....	28
Изпрати го белязано, та Господ да ти го върне.....	31
Щрък за гъска.....	38
От всяко дърво свирка не става.....	42
Кой грях е по-тежък?.....	48
Когато ти е слаб умът, да ти е як гърбът!.....	54
Храни куче да те лае.....	58
Конят си знае пътя.....	63
С връзки, за по-бързо.....	66
Рибата се вмирисва откъм главата.....	70
Виновният да се накаже!.....	77
Тодоровден.....	80
Добре дошли в България.....	85
Да се смееш ли или да плачеш.....	90
Биографична справка.....	93

Галина Ганова
КОНЯТ СИ ЗНАЕ ПЪТЯ...
Разкази

Българска
Първо издание

Благовеста Касабова *редактор*
Емилия Казакова *графичен дизайн,*
компютърно оформление на корицата
Татяна Карданова *коректор*

Формат 16/60/90
Печатни коли 6

ISBN 978-954-443-999-6

Издателство „Български писател“
e-mail: izdatelstvo_bulgarskipisatel@abv.bg